

نسخه شناسی مصاحف قرآنی (۱۶)

قرآن کوفی ۴۲۵۱

موزه ملی ایران

منبعی برای شناخت

قراءات معروف و شاذ قرآنی

۴۹-۵

چکیده: نسخه شماره ۴۲۵۱ موزه ملی ایران از کهن ترین قرآن های کوفی در ایران به شمار می رود که تقریباً تمامی اوراق آن در کنار هم باقی مانده و تاریخ کتابت آن را می توان به سده دوم هجری نسبت داد. این اثر حاوی ۳۲۶ برگ ۱۶ سطری، از جمله وقفیات شاه عباس صفوی بر آستانه شیخ صفی در اردبیل بوده، اما از سال ۱۳۱۶ به موزه ملی ایران انتقال یافته و در آنجا نگهداری می شود، اما تاکنون مطالعه یا پژوهش خاصی درباره آن صورت نگرفته است. مقاله حاضر ضمن معرفی کلی این نسخه کهن قرآنی و بررسی ویژگی های مختلف متنی و هنری آن، نشان می دهد که چند ویژگی در این نسخه وجود دارد که آن را از سایر نمونه های مشابه متمایز می کند: یکم، ترسیم سروسره های قرینه در صفحه آغازین هر سوره. دوم، ذکر قراءات غیر معروف و شاذ. سوم، اشاره به تک تک مواضع تقسیمات قرآنی (تقسیمات سه بخشی تا ده بخشی قرآن). چهارم، نامگذاری های خاص برای سوره ها از جمله سوره موسی (به جای طه)، سوره سلیمان (به جای شعراء) و سوره داود (به جای ص). از این میان، یکی از ویژگی های خاص این نسخه، ذکر قراءات قرآنی خاص و غیر مشهور است که اصطلاحاً آن را شاذ می نامیم. با آنکه اعراب گذاری اصلی نسخه با دوا بر طلالی رنگ انجام یافته، کاتب با اعراب گذار نسخه، با به کارگیری دوا بر سبز رنگ در برخی کلمات قرآنی، به قراءات های دیگر نیز اشاره کرده که عموم این قراءات، غیر معروف، و گاه در میان آثار اسلامی ناشناخته اند. به نظر می رسد این شیوه از ذکر قراءات شاذ در بسیاری از قرآن های کوفی در قرن دوم و سوم هجری به ویژه در ایران رواج داشته است.

کلیدواژه ها: موزه ملی ایران؛ نسخه شماره ۴۲۵۱؛ قرآن های کوفی؛ قراءات قرآنی؛ قراءات شاذ؛ تقسیمات قرآنی؛ تذهیب در قرون نخست

از مسئولان محترم موزه ملی ایران سپاسگزارم که با در اختیار نهادن تصاویر نسخه شماره ۴۲۵۱، امکان این پژوهش را برای من فراهم آوردند. همچنین از مدیران محترم کتابخانه آستان قدس رضوی (مشهد)، و موزه

ملی کاشان (کاشان) سپاس می گزارم که در سال های اخیر دسترسی پژوهشی مرا به نسخه های مورد استفاده در این

Codicology of the Qur'anic Manuscripts (16):

Kufic Qur'an MS 4251 in National Museum of Iran: A Source for Recognizing Canonical and Non-Canonical Qur'anic Readings

Morteza Karimi-Nia

Abstract: Manuscript No. 4251 of the National Museum of Iran is one of the oldest Kufic Qur'ans in Iran, almost all of its folios have been preserved together and its writing might be dated back to the second AH/eighth century. The codex contains 326 leaves; each having 16 lines, was among the endowments of Shah Abbas the Great, for the Sheikh Safi al-Din Shrine in Ardabil. Since 1937, it has been transferred to the National Museum of Iran and is kept there; however, so far no special study or research has been done on it. The present article, while introducing this old MS of the Qur'an and examining its various textual and artistic features, shows that there are several features in this manuscript that distinguish it from other similar examples: First, drawing the symmetrical headers on the first page of each sūra; second, mentioning the non-canonical and uncommon Qur'anic readings; third, referring to the various Qur'anic divisions (three-part to ten-part divisions of the Qur'an); fourth, unusual naming of the sūras, such as Sūra Mūsā (instead of Ṭāhā, 20), Sūra Sulaymān (instead of the Shu'arā, 26) and Sūra Dāwūd (instead of Ṣād, 38). Among these, one of the significant features of this manuscript is the mentioning of non-canonical and unfamiliar Qur'anic readings, which we call Shawādh. Although the original diacritics of the manuscript has been done with golden dots, the scribe or diacritics maker, by using green dots in some letters, also referred to other readings, most of which are non-canonical, and sometimes they are unknown among the literary Islamic sources. It seems that this method of mentioning uncommon readings has been common in many Kufic Qur'ans in the second AH/eight and third AH/ninth centuries, specifically in Iran.

Keywords: National Museum of Iran; Manuscript No. 4251; Kufic Qur'ans; Qur'anic Variant Readings; Uncommon Readings; Qur'anic Divisions; Illumination in the First Centuries

نسخ المصاحف القرآنية (١٦)
القرآن الكوفي رقم (٤٢٥١) في المتحف الوطني الإيراني: أحد مصادر
معرفة القراءات القرآنية المعروفة والشاذة
مرتضى كريمي نيا

الخلاصة: تعتبر النسخة رقم (٤٢٥١) الموجودة في متحف إيران الوطني من أقدم النسخ القرآنية الكوفية الموجودة في إيران، وقد بقيت كافة أوراقها تقريباً سالمةً محفوظةً مع بعضها البعض في مكانها، ويمكن القول بأن تاريخ كتابتها يعود إلى القرن الهجري الثاني. وهذه النسخة تحتوي على (٣٢٦ ورقة ذات ١٦ سطراً)، وهي جزء من وقفيات الشاه عباس الصفوي لمقبرة الشيخ صفي في أردبيل، لكنها انتقلت سنة (١٣١٦ الهجرية الشمسية) إلى متحف إيران الوطني الذي يتولى الآن الحفاظ عليها، إلا أنه لا يوجد إلى الآن دراسة أو تحقيق عنها.

والمقالة الحالية ضمن تعريفها الإجمالي لهذه النسخة القرآنية القديمة ودراسة خصائصها النصية والفنية المختلفة تشير إلى وجود بعض الخصائص في هذه النسخة تميزها عن سائر النماذج المشابهة: الأولى: رسم التخطيطات المتناظرة في الصفحة الأولى من كل سورة.

الثانية: الإشارة إلى القراءات غير المعروفة والشاذة.
الثالثة: الإشارة إلى جميع مواضع التقسيمات القرآنية (تقسيمات القرآن الثلاثية إلى العشرية).

الرابعة: التسميات الخاصة للسور القرآنية، ومن بينها سورة موسى (بدلاً من طه)، وسورة سليمان (بدلاً من الشعراء)، وسورة داود (بدلاً من ص).

وإحدى هذه الميزات الخاصة بهذه النسخة هي ذكرها للقراءات القرآنية الخاصة وغير المشهورة، والتي اصطُح على تسميتها بالشاذة. ورغم أن الإعراب والتحريك الأصلي للنسخة كان بدوائر ذهبية اللون إلا أن الكاتب أو من وضع حركات الإعراب أشار على بعض الكلمات القرآنية إلى القراءات الأخرى أيضاً ولكن بدوائر خضراء اللون، وهي قراءات أكثرها غير مشهور، بل إن بعضها غير معروف أصلاً في المصادر الإسلامية؛ والظاهر أن هذا الأسلوب في ذكر القراءات الشاذة كان هو الأسلوب الشائع في الكثير من المصاحف الكوفية في القرنين الثاني والثالث الهجريين خصوصاً في إيران.

المفردات الأساسية: متحف إيران الوطني، النسخة رقم ٤٢٥١، المصاحف الكوفية، القراءات القرآنية، القراءات الشاذة، القراءات غير المعروفة، التقسيمات القرآنية، التذهيب في القرون الأولى.

مقدمه

درباره نسخه ۴۲۵۱ موزه ملی ایران تاکنون هیچ پژوهشی صورت نگرفته است. با این همه، برخی اطلاعات کلی درباره این نسخه انتشار یافته است. نخستین بار شادروان مهدی بیانی در کتاب راهنمای گنجینه قرآن در موزه ایران باستان (بخش دوم، ص ۱۰) ضمن بیان اطلاعاتی اندک درباره جلد نسخه، جنس، اندازه و تعداد اوراق نسخه، آن را متعلق به قرن سوم هجری دانسته است. این اطلاعات بعدها با اندکی افزایش در کتاب فهرست میکروفیلم‌ها و نسخ خطی موزه ملی ایران (به کوشش محمدرضا ریاضی؛ تهران، ۱۳۷۴، ص ۱۷۴) ذکر شده است.^۱ همچنین مارتین لینگز در کتاب هنر خط و تذهیب قرآنی تهران، ۱۳۷۷، بخش اول، تصویر ش ۲) تصویری از آن منتشر ساخته، و قدیر افروند نیز در سال ۱۳۷۵ شمسی در کتاب گلچینی از قرآن‌های خطی موزه دوران اسلامی (ص ۳۶-۳۷)، تصویری از نسخه را همراه با اطلاعات شناسنامه‌ای آن منتشر کرده است. بنابراین نوشته حاضر نخستین و کامل‌ترین پژوهش انجام گرفته درباره این نسخه کوفی قرآن از قرآن کریم است. در این پژوهش با بررسی کامل تمام تصاویر نسخه، اطلاعات کاملی در خصوص متن قرآن در این اثر (رسم و املاء کلمات؛ نشانه گذاری، نُقط الاعجام و نُقط الاعراب، قرائات عشره و قرائات شاذ؛ نامگذاری سوره‌ها؛ شمارش آیات و تقسیمات سوره‌ها؛ تقسیمات قرآن)، تذهیب و نگاره‌های آن گردآوری و مورد تحلیل قرار گرفته است.

نسخه ۴۲۵۱ در موزه ملی ایران، مصحف قرآنی تقریباً کامل به خط کوفی متعلق به سده دوم هجری است که در حدود سال ۱۰۳۷ هجری از سوی شاه عباس صفوی بر بقعه شیخ صفی در اردبیل وقف شده و اکنون به شماره ۴۲۵۱ در مجموعه قرآن‌های موزه ملی ایران نگه‌داری می‌شود. متن وقف نامه شاه عباس در آغاز این نسخه چنین است:

وقف نمود کلب آستان حضرت علی ابن ابی طالب علیه السلام عباس الصفوی الحسینی
این کلام ملک علام را بر روضه منوره صفیه صفویه حفت بالانوار الجلیه تا ثواب آن پروزگار
فرخنده آثار عاید گردد مشروط بر آنکه از آن روضه بیرون نبرند و اگر بروینزد بلعنت خدا
درآید و در خون امام حسین علیه السلام شریک باشد

نسخه کوفی قرآن به شماره ۴۲۵۱ در قطعی نسبتاً بزرگ (۲۱٫۹×۲۹ سانتی متر) کتابت شده و سطح مکتوب آن حدوداً ۱۵×۲۲٫۳ سانتی متر است. با توجه به بریدگی‌های اطراف برگه‌ها که در برخی صفحات به خوبی پیداست، می‌توان حدس زد که اندازه اصلی برگه‌ها در این نسخه، یک تا دو

۱. «شماره بخش ۴۲۵۱. قرآن به خط کوفی بدون رقم در سده سوم. حاشیه صفحه اول دارای ۴ طرح تزئینی مذهب. حواشی بعضی از صفحات طرح‌های برگ نخلی مذهب. ختم آیات با دوایر تزئینی مذهب مشخص شده است. سروسره‌ها به قلم زر. کاغذ: پوست آهو. در ۶۵۰ صفحه. جلد بیرونی سوخت با طرح ترنج و حاشیه قاب بندی در متن جرم قهوه‌ای. اندرون سوخت با طرح ترنج و سرتنج چرم سرخ (سده ۱۱). اندازه: ۲۹×۲۱/۲ سانتی متر. وقف آستانه شیخ صفی.»

سانتی متر بیشتر بوده است. نسخه ۳۲۶ برگ دارد و اوراق آن به ترتیب، صحیح، و همراه با افتادگی یا جابجایی اندک است. برگ های این قرآن به صورت صفحه شمار بر روی صفحات زوج (سمت چپ) صفحه شماری شده است (جمعا ۶۵۰ صفحه).

انتساب به دستخط امام علیه السلام

بر پشت برگ آخر نسخه، فردی این نسخه را به خط یکی از ائمه علیهم السلام نسبت داده و چنین نوشته است:

مصحف مجید بخط مبارک یکی از ائمة المعصومین و مقتداء الراشدين است عليهم
الصلوة و السلام وقف آستانه حضرت شاه صفی علیه الرحمة (تصویر ۱)

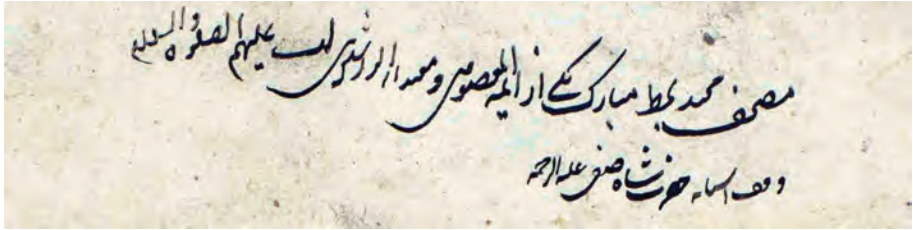
فردی که چنین انتسابی را در پایان قرآن ش ۴۲۵۱ موزه ملی نوشته است، ظاهراً در عصر صفویه یا اندکی پس از آن زندگی می کرده و چنین شهاداتی را در آغاز و پایان برخی دیگر از نسخه های قرآنی آن زمان، از جمله در انتهای قرآن شماره ۴۲۴۹ موزه ملی ایران نیز نوشته است (تصویر ۳). وی همچنین در ابتدای جزوه قرآنی ش ۳۰۸۵ آستان قدس رضوی، به خط عثمان بن حسین وراق غزنوی (کتابت ۴۶۲-۴۶۶ ق) نوشته است: «یکجزو قرآنی بخط یکی از ائمة المعصومین صلوات الله عليهم اجمعین وقف آستانه حضرت شاه صفی علیه الرحمة» (تصویر ۲). بدیهی است که هیچ یک از این انتساب ها مقرون به صحت نیست و از جمله حدسیات و اضافات خوانندگان بعدی این نسخه های کهن به شمار می آید.^۲

برگ های مفقود یا جابجا شده در نسخه

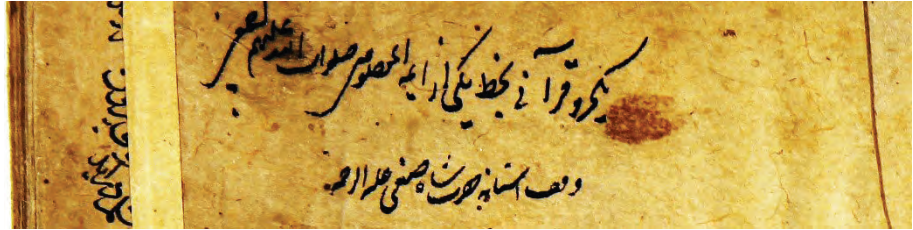
برگه هایی اندک از نسخه ۴۲۵۱ در برخی جاها افتاده است. به تخمین من، این افتادگی ها مجموعاً حدود ۲۲ برگ از سه جای مختلف نسخه را دربر می گیرد. مشخص نیست که این فقدان در چه زمانی روی داده است، اما دست کم از سال ۱۳۲۷ شمسی، و همزمان با برگزاری نمایشگاه نسخه های قرآنی در موزه ایران باستان، نسخه ۴۲۵۱ با همین تعداد اوراق (۳۲۶ برگ) بوده و صفحه شماری آن (۶۵۰ صفحه) صورت گرفته است، زیرا شادروان مهدی بیانی در کتاب راهنمای گنجینه قرآن، با اشاره به این نسخه قرآنی، آن را حاوی ۶۵۰ صفحه معرفی می کند.^۳ با بررسی تصاویر نسخه، من موارد زیر را در شمار اوراق جابجا شده یا مفقود از این نسخه ثبت کرده ام.

۲. برای تفصیل نگاه کنید به دو مقاله زیر: الف) مرتضی کریمی نیا، «نسخه شناسی مصاحف قرآن (۱۳)». مصاحف قرآنی منسوب به خط ائمه علیهم السلام: واقعیت یا جعل»، آینده پژوهش، سال ۳۲، ش ۲/ پیاپی ۱۸۸، خرداد و تیر ۱۴۰۰، ص ۱۰۴-۶۷. ب) مرتضی کریمی نیا، «یک شاه اسماعیل و این همه زیارت قرآن: درنگی در پدیده جعل امضای کتابت قرآن به نام امامان شیعه»، در زندگینامه و خدمات علمی و فرهنگی دکتر آذرتاش آذرنوش، تهران: انجمن آثار و مفاخر فرهنگی، ۱۳۹۶، ص ۲۹۶-۲۶۷.
۳. راهنمای گنجینه قرآن، ص ۱۰، ذیل نسخه شماره ۱۸.

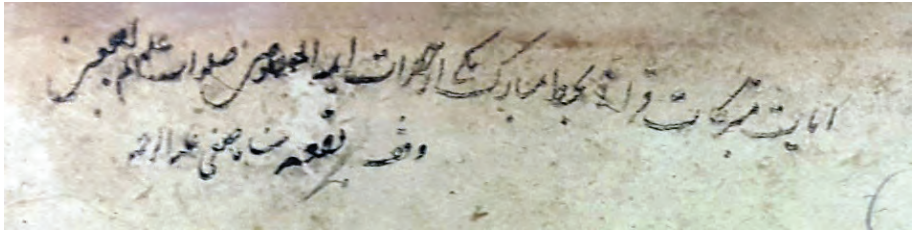
تصویر ۱: انتساب نسخه
 قرآن شماره ۴۲۵۱ موزه
 ملی ایران به دستخط
 یکی از ائمه در دوران
 صفویه

تصویر ۲: انتساب
 بخشی از قرآن (جزوه)
 ۳۰۸۵ در کتابخانه
 آستان قدس رضوی) به
 خط عثمان بن حسین
 وراق غزنوی (کتابت
 ۴۶۲-۴۶۶ ق) به
 دستخط یکی از ائمه در
 دوران صفویه

تصویر ۳: انتساب
 نسخه قرآن شماره
 ۴۲۴۹ موزه ملی ایران به
 دستخط یکی از ائمه در
 دوران صفویه

یک برگ بین صفحات ۱۳ و ۱۴ افتاده است: حاوی آیات «أو كلما عهدوا... یاتی الله بأمره» (بقره، ۱۰۰-۱۰۹). خوشبختانه این برگ در انتهای نسخه، در صفحات ۶۳۲ و ۶۳۳ قرار گرفته است.

ده برگ بین صفحات ۳۲۳ و ۳۲۴ افتاده است: حاوی آیات ۹۸ اسراء تا آیه آخر سوره کهف.

ده برگ بین صفحات ۳۷۱ و ۳۷۲ افتاده است: حاوی آیات «راجعون... وکذلک جعلنا لکل» (مؤمنون، ۶۰-۳۱، فرقان، ۳۱).

دستخط:

خط نسخه ۴۲۵۱ موزه ملی ایران از کهن ترین نمونه های برج مانده از خط کوفی در کتابت قرآن است. بر اساس دسته بندی های فرانسوا دروش (سبک عباسی، ۳۸-۳۹)، می توان آن را در رده B.II قرار داد. کاتب از دستخطی یکنواخت و ماهرانه در کتابت کوفی برخوردار است. سطور را حتی الامکان بسیار مستقیم و تراز شده می نگارد و گاه برای تراز کردن انتهای سطور از یک خط تیره کوتاه یا بلند بهره می گیرد. وی همانند اغلب کاتبان قرآن در سه سده نخست از «کتابت پیوسته» *scriptio continua* بهره می برد که در آن حروف درون کلمات عربی با فواصل تقریباً مساوی به دنبال هم قرار می گیرند و انتهای هر کلمه را به سادگی نمی توان تشخیص داد. از همین رو، کاتب بسیاری از کلمات را در

انتهای سطر می‌شکند و ادامه آن را در سطر بعدی می‌نویسد.^۴ کاتب نسخه به ندرت از تکنیک مَشَق برای کشیدگی حروف در سطح افقی به ویژه در کتابت حروف ب و ت در انتهای کلماتی چون کتاب، و أنت استفاده می‌کند. وی همچنین به زیبا سازی کادر نوشته شده در هر صفحه نیز توجه دارد. فی المثل در برخی صفحات (مثلاً ص ۱۹، ۳۶۶، ۳۹۶، و ۴۱۲) ابتدا یا انتهای بیشتر سطور را به صورت منظم به یک حرف واحد - مثلاً الف یا او - ختم می‌کند.

تذهیب:

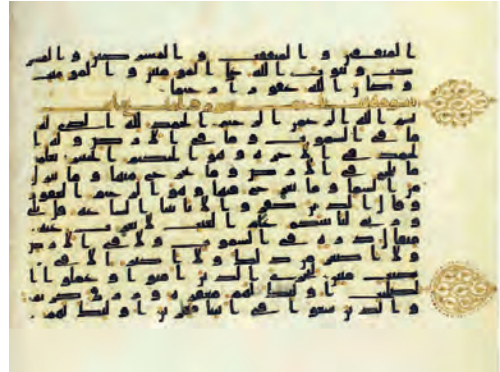
تزیینات و تذهیب این نسخه از نمونه‌های غنی و پیشرفته در قرن دوم و سوم هجری به شمار می‌آید. گذشته از علائم و نشان‌های تخمیس و تعشیر، کاتب یا مذهب نسخه سرسوره‌ها در بخش آغازین هر سوره را با قلم زرین می‌نگارد و انتهای آن را به یک ترنج زرین در حاشیه پیرامونی نسخه پیوند می‌زند و همزمان در همان صفحه، قرینه همین ترنج زیبا را مجدداً در بالا یا پایین صفحه ترسیم می‌کند. در واقع مذهب نسخه، برای هر سوره قرآن یک سر سوره و یک یک ترنج اضافه متقارن با سرسوره ترسیم می‌کند (تصویر ۴ و ۵). این امر را باید از ویژگی‌های اختصاصی در تزیینات این نسخه قرآنی دانست که بنا بر استقرای من، در هیچ یک از نسخه‌های کوفی قرآن از سده‌های نخست یافت نمی‌شود. مذهب نسخه تنها در جایی یک سرسوره و ترنج زرین (بدون ترنج قرینه) ترسیم می‌کند که آغاز سوره مورد نظر در میان صفحه قرار گرفته باشد (تصویر ۶ و ۷).

پیوند تذهیب با شمارش آیات و اعراب گذاری نسخه

کاتب انتهای تک تک آیات را با گذاشتن سه گردش قلم به صورت مورّب تعیین می‌کند. همچنین هر پنج آیه را با یک هاء زرین (به نشانه عدد ۵ در ترتیب ابجد) تخمیس می‌کند و پس از هر ده آیه، گل آیه‌ای زرین با نقاط رنگی به نشانه تعشیر قرار می‌دهد. بدیهی است کاتب اصلی نسخه، بسمله در آغاز تک تک سوره‌ها را با گذاشتن سه گردش قلم مورّب، به عنوان یک آیه مشخص می‌کند، اما علامت گذار همزمان یا بعدی نسخه، هنگام تخمیس و تعشیر آیات، هیچ‌گاه بسمله را آیه مستقل نمی‌شمارد. به نظر می‌رسد، تعشیر نسخه در برخی سوره‌ها دو بار و با دو نظام متفاوت صورت پذیرفته است. یکبار با همین گل آیه زرین مذهب و بار دیگر در زمانی بعدتر، با رسم یک دایره سبز و قرمز و نوشتن علامت اختصاری عدد مورد نظر با استفاده از حروف ابجد. مثلاً در ص ۱۰۷، یکبار کلمه «محیصاً» (نساء، ۱۲۱) را با استفاده از گل آیه‌ای زرین، به نشانه آیه ۱۲۰ نشان کرده، و بار دیگر در انتهای «مبیناً» (نساء، ۱۱۹)، با استفاده از حروف ابجد (قک=۱۲۰)، آیه ۱۲۰ را نشان داده است. تعشیر دوم دقیق‌تر است و در این سوره مطابق با نظام عد الّی بصری، مکی و مدنی است، اما تعشیر نخست، با هیچ

۴. در این باره بنگرید به: مرتضی کریمی‌نیا، «نسخه‌شناسی مصاحف قرآنی (۱۰)». قرآن کوفی ۴۲۸۹ در موزه ملی ایران، و دیگر باره مسروق آن در موزه پارس (شیراز): طغیان علیه «کتابت بیوسته» در قرآن نویسی کوفی»، آینه پژوهش، سال ۳۱، ش ۴ / پیاپی ۱۸۴، مهر و آبان ۱۳۹۹، ص ۱۱۷، ۱۱۱.

تصویر ۴: سرسوره قرینه و مزدوج در آغاز سوره سبأ

تصویر ۵: سرسوره قرینه و مزدوج در آغاز سوره فاطر

تصویر ۶: سرسوره آغازین زخرف

تصویر ۷: سرسوره آغازین نازعات

تصویر ۸: سه تزیین متفاوت در آغاز سوره های نصر، همزة، فیل، قریش

تصویر ۹: چهار تزیین متفاوت در آغاز سوره های

یک از نظام‌های هفتگانه مطابق نیست.^۵ دو بار تعشیر کردن در برخی نسخه‌های کوفی دیگر نیز اتفاق افتاده است: مثلاً در نسخهٔ OR-771 در کتابخانهٔ دانشگاه کمبریج و نسخهٔ ش ۲۸ کتابخانهٔ آستان قدس رضوی که این دو نسخه در واقع به اصل واحد متعلق بوده‌اند.

متن قرآن در این نسخه، همانند بسیاری از نسخه‌های کوفی قرون دوم تا چهارم بدون نقطه (نقط الاعجام) کتابت شده،^۶ اما همزمان با استفاده از دوایر رنگی طلایی، اعراب آیات (نقط الاعراب) در آن مشخص شده است. این نسخه از معدود نسخه‌های کوفی کهن است که برای اعراب گذاری آن به شیوهٔ ابوالاسودی، از نقاط زرین یا طلایی استفاده کرده‌اند.^۷ با دقت در صفحات متعدد این قرآن، مشخص می‌شود که اعراب گذاری اولیهٔ این نسخه با نقاط شنگرف یا قمرز صورت گرفته و سپس تمامی این نقاط با رنگ طلایی مجدداً پوشانده شده است. همچنین دوایر سبز رنگ برای اشاره به قرائت دوم در متن این نسخه به کار رفته است. در موضعی که اظهار دو قرائت مختلف در یک کلمه منوط به نقطه گذاری (نقط الاعجام) بوده، مثلاً تکن و یکن (انفال، ۶۵) در ص ۲۰۷، یا کبیراً و کثیراً (احزاب، ۶۸) در ص ۴۴۶ - کاتب از دو رنگ سبز و قمرز برای نشان دادن این دو گونه قرائت استفاده کرده است.

تقسیم‌های قرآنی

از نخستین سده‌های اسلامی، تقسیمات مختلفی برای قرآن متداول و شناخته شده بوده است. بعضی از این تقسیمات مانند تقسیم قرآن به ۳۰ جزء، امروزه از شهرت بسیار بیشتری برخوردار است. اما تقسیم قرآن به دو، سه، چهار، پنج، شش، هفت، هشت، نه، و ده بخش، نمونه‌های رایجی در قرن دوم و سوم هجری و گاه پس از آن بوده‌اند. کاتب و مذهب نسخهٔ ۴۲۵۱ در حاشیهٔ قرآن خود، به تک تک این تقسیم بندی‌ها اشاره می‌کنند. می‌توان گفت این یکی از معدود نسخه‌های کوفی کهن از قرآن کریم است که در آن، تقسیم‌های ۳ تایی، ۴ تایی، ۵ تایی، ۶ تایی، ۷ تایی، ۸ تایی، ۹ تایی و ۱۰ تایی قرآن به دقت در حاشیهٔ قرآن ذکر شده‌اند. نمونهٔ مشابه با این تقسیمات دهگانه را در نسخهٔ قرآن کوفی به شمارهٔ ۲۰۲۶ موزه ملی کاشان می‌یابیم، و با کمی تفاوت در نسخهٔ ۱۶ کتابخانهٔ نورعثمانیه (موسوم به قرآن پالمو).

نمونه‌های زیر، فهرست کامل صفحاتی از قرآن ۴۲۵۱ موزه ملی ایران است که در حاشیهٔ صفحه، به

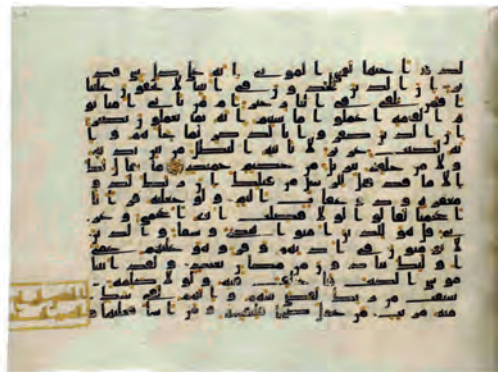
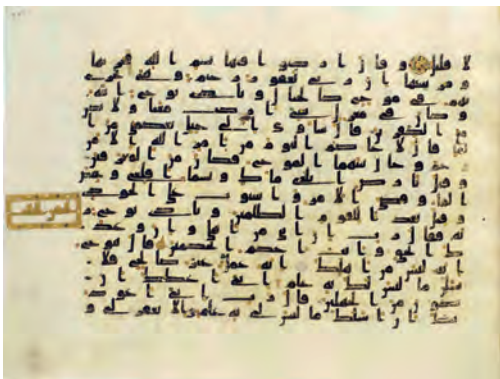
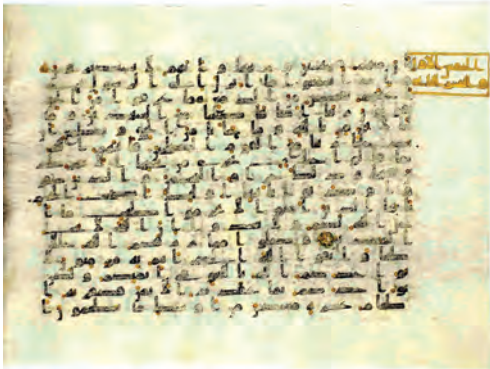
۵. برای یک نمونهٔ دیگر عیناً، نک: ص ۱۰۸ و تعشیر دو کلمهٔ «رحیماً» (نساء، ۱۲۹) و «حمیداً» (نساء، ۱۳۱) به عنوان آیهٔ ۱۳۰ این امرگه در برخی سوره‌های دیگر از جمله در سورهٔ معارج، ص ۶۰۹ نیز روی داده است.

۶. به ندرت نقطه‌های اعجمی در برخی حروف مشاهده می‌شود. مثلاً در حرف تاء در «تنازعتم» (آل عمران، ۱۵۲) و نون در «تحبون» (آل عمران، ۱۵۲) در صفحهٔ ۷۵. همچنین به ندرت، برخی صفحات نسخه (مثلاً صفحات ۴ و ۱۰۴) در دوره‌ای متأخر از زمان کتابت اصل نسخه، با قلم و جوهری متفاوت، به صورت کامل نقطه گذاری شده است.

۷. نسخه‌های بسیار اندکی را می‌شناسیم که از این شیوه و از این نوع رنگ برای اعراب گذاری کلمات قرآنی استفاده کرده‌اند. سه نمونه اینها: نسخهٔ شمارهٔ (a) 346 Arabe در کتابخانهٔ ملی فرانسه؛ برگهٔ شمارهٔ 63.41 در موزه هنر دانشگاه ایندیانا؛ و برگهٔ MAO 2225 در موزهٔ لوور پاریس.

- یکی از تقسیمات دهگانه بالا با قلم طلایی، اشاره شده است (نک. تصاویر ۱۰-۱۳).
- ص ۶۹: العُشر الاول، «إن الذين كفروا و ماتوا» (آل عمران، ۹۱)
- ص ۷۵: الشُّع الاول، «سنلقى فی قلوب الذين» (آل عمران، ۱۵۱)
- ص ۸۳: الثُّمن الاول، «بسم الله الرحمن الرحيم» (نساء، ۱)
- ص ۹۶: الشُّع الاول، «فكيف اذا اصابتهم» (نساء، ۶۲)
- ص ۱۱۲: الشُّدس الاول، «لا يحب الله الجهر بالسوء» (نساء، ۱۴۸)
- ص ۱۳۵: الخُمس الاول / العُشر الثاني، «وإذا سمعوا ما أنزل» (مائدة، ۸۳)
- ص ۱۵۰: الشُّع الثاني، «وهو الذي يتوفاكم بالليل» (انعام، ۶۰)
- ص ۱۹۸: الرُّبع الاول / الثُّمن الثاني، «المص» (اعراف، ۱)
- ص ۱۹۳: السُّبع الثاني، «وإذا أخذ ربك من بنى آدم» (اعراف، ۱۷۲)
- ص ۲۰۳: العُشر الثالث، «واعلموا أنما غنمتم» (انفال، ۴۱)
- ص ۲۲۵: الثُّلث الاول / الشُّدس الثاني / الشُّع الثالث، «يعتذرون إليكم إذا رجعتم» (توبة، ۹۴)
- ص ۲۵۲: الثُّمن الثالث، «و نادى نوح ربه» (هود، ۴۵)
- ص ۲۶۹: الخُمس الثاني / العُشر الرابع، «و ما أبرئ نفسي» (يوسف، ۵۳)
- ص ۲۸۸: الشُّع الثالث، «و مثل كلمة خبيثة» (ابراهيم، ۲۶)
- ص ۲۹۹: الشُّع الرابع، «أموات غير أحياء» (نحل، ۲۱)
- ص ۳۵۸: الشُّع الخامس، «إن الله يدخل الذين آمنوا» (حج، ۲۳)
- ص ۳۷۱: السُّبع الرابع، «أيحسبون أنما نمدهم به» (مؤمنون، ۵۵)
- ص ۳۸۸: الثُّمن الخامس، «تنزل على كل أفاك أثيم» (شعراء، ۲۲۲)
- ص ۴۱۶: الثُّلث الثاني / الشُّدس الرابع / الشُّع السابع، «خلق الله السموات و الارض بالحق» (عنكبوت، ۴۴)
- ص ۴۴۰: العُشر الثامن، «و من يقنت منكن» (احزاب، ۳۰)
- ص ۴۷۴: الرُّبع الثالث / الثُّمن السادس، «فنبذناه بالعراء» (صافات، ۱۴۵)
- ص ۴۹۳: الشُّع السابع، «ذلكم بأنه إذا دعى» (غافر، ۱۲)
- ص ۵۰۸: الخُمس الرابع / العُشر الثامن، «من عمل صالحا فلنفسه» (فصلت، ۴۶)
- ص ۵۳۱: الشُّدس الخامس، «و بدا لهم سيئات ما عملوا» (جاثية، ۳۳)
- ص ۵۴۶: السُّبع السادس، «ياأيها الذين آمنوا» (حجرات، ۱)
- ص ۵۵۹: الثُّمن السابع، «والنجم اذا هوى» (نجم، ۱)
- ص ۵۶۹: التسع السابع، «و أصحاب المشئمة» (واقعة، ۹)
- ص ۵۷۷: العُشر السابع (= التاسع؟)، «قد سمع الله قول التي» (مجادلة، ۱)

تصاویر ۱۰-۱۳: نمونه‌هایی از ذکر تقسیمات قرآنی در حاشیه برگه‌های نسخه ۴۲۵۱ موزه ملی ایران

نامگذاری سوره‌ها

نامگذاری سوره‌ها در مصاحف قدیم مطابقت کامل با صورت اسامی متداول و معروف کنونی ندارد. کاتبان و مذهبان برخی نام‌ها را در سرسوره‌های این نسخه‌ها ذکر می‌کنند که در سده‌های بعدی و در دوران معاصر متداول و شناخته شده نیست. فهرست زیر نمونه‌ای از مهم‌ترین نام‌های متفاوت در سرسوره‌های نسخه قرآنی ۴۲۵۱ در موزه ملی ایران است.

شماره سوره	نام رایج سوره	نام سوره در نسخه ۴۲۵۱
۱۷	الاسراء	سورة بنو اسرائيل
۲۰	طه	سورة موسى
۲۶	الشعراء	سورة طسم يذكر فيه الشعراء
۲۷	النمل	سورة طس سليمان
۲۸	القصص	سورة طسم القصص

سورة يذكر فيها الروم	الروم	۳۰
سورة الم تنزيل السجدة	السجدة	۳۲
سورة يذكر فيه الاحزاب	الاحزاب	۳۳
سورة الملائكة	فاطر	۳۵
سورة داود	ص	۳۸
سورة تنزيل الزمر	الزمر	۳۹
سورة حم السجدة	فصلت	۴۱
سورة حم عسق	الشورى	۴۲
سورة سبأ الحديد	الحديد	۵۷
سورة سبأ الحشر	الحشر	۵۹
سورة يسبح الجمعة	الجمعة	۶۲
سورة إذا جاءك المنافقون	المنافقون	۶۳
سورة يسبح [به دليل كمبود جا]	التغابن	۶۴
سورة النبي لم تحرم	التحريم	۶۶
سورة ن والقلم	القلم	۶۸
سورة سال سائل	المعارج	۷۰
سورة إذا الشمس كورت	التكوير	۸۱
سورة السماء انفطرت	الانفطار	۸۲
سورة ويل للمطففين	المطففين	۸۳
سورة إذا السماء انشقت	الانشقاق	۸۴
سورة الشمس وضحيتها	الشمس	۹۱
سورة الليل إذا يغشى	الليل	۹۲
سورة ألم نشرح	الشرح	۹۴
سورة التين والزيتون	التين	۹۵
سورة اقرأ باسم ربك	العلق	۹۶
سورة لم يكن	البيينة	۹۸
سورة إذا زلزلت	الزلزلة	۹۹
سورة الدين	الماعون	۱۰۷
سورة قل يا ايها الكافرون	الكافرون	۱۰۹
سورة تبت	المسد	۱۱۱

هرچند تمام نام‌های فوق با نظام نامگذاری سوره‌های قرآنی در قرون جدید متفاوت است، برخی از این نام‌ها بسیار خاص و نادر است و در کمتر قرآنی از سده‌های نخست دیده می‌شوند. نامگذاری سوره طه به نام «سوره موسی» از این قبیل است. چنین نامگذاری برای سوره طه را در هیچ نسخه کوفی و غیرکوفی نمی‌یابیم. گفتنی است برخی نسخه‌های کهن سوره قصص را «سوره طسم موسی» (مثلاً نسخه کوفی ۲۷ در کتابخانه نورعثمانیه استانبول)، یا «سوره موسی و هارون» (مثلاً نسخه کوفی DAM 17-25.1 در دارالمخطوطات صنعاء)، یا «سوره موسی و فرعون» (مثلاً نسخه کوفی شماره ۱ در کتابخانه رضا در رامپور هند) نامیده‌اند. نمونه دیگر نامیدن سوره نمل به «سوره طس سلیمان» است. این نامگذاری بسیار کهن در برخی نسخه‌های دیگر از جمله در دو نسخه کوفی 325 Arabe و Ara-be333 از کتابخانه ملی فرانسه (پاریس)، و نیز در دو نسخه کوفی ۱۵ و ۴۱۵۴ از کتابخانه آستان قدس رضوی نیز رخ داده است. مثال آخر، نامگذاری سوره ص با عنوان «سوره داود» است. این نامگذاری در برخی نسخه‌های دیگر از جمله در نسخه کوفی Add.1147 در کتابخانه دانشگاه کمبریج؛ نسخه حجازی Marcel13 در کتابخانه ملی روسیه؛ نسخه ش ۵۵۲ در موزه رضا عباسی (تهران)، به خط محقق از قرن هشتم هجری نیز رخ داده است.

قرائات

تاریخ متن قرآن همواره با تاریخ قرائات قرآن همراه بوده است. انتقال شفاهی و مکتوب متن قرآنی همواره از آغاز با خوانش‌های مختلفی همراه بوده است که سبب تفاوت لفظی و گاه معنایی در برخی کلمات قرآن می‌شده است. به سبب تنوع و فراوانی و بی‌انضباطی در تولید و اجتهاد در امر قرائات قرآنی، دانشمندان اسلامی در قرن چهارم هجری ابتدا هفت قرائت، بعداً هشت قرائت، سپس ده قرائت را رسمی و صحیح شمرده‌اند و سایر قرائات را در شمار قرائت شاذ قرار داده‌اند. با این همه، قرائات شاذ هیچگاه از میان نرفته‌اند و بسیاری از دانشمندان علوم قرآنی از همان قرون به ثبت و گردآوری و ضبط قرائات غیر رسمی یا شاذ اهتمام ورزیده یا در تفاسیر قرآن بدانها اشاره کرده‌اند.

قرآن‌های کوفی در قرون نخست مطابق با یک قرائت معین و مشخص نوشته و اعراب گذاری نشده‌اند. لذا هیچ‌گاه نمی‌توان این نسخه‌ها را به طور کامل مطابق با یک قرائت از میان قراء هفتگانه، دهگانه، یا یکی از قرائات شاذ دانست. در این نسخه‌ها همواره ترکیبی از قرائات مختلف دیده می‌شود. این امر کمابیش تا قرن پنجم هجری ادامه دارد و از آن پس به تدریج، کتابت قرآن مطابق با یک قرائت معین - همراه با اشاره به برخی قرائات دیگر - تداول می‌یابد.

ظهور قرائات در قرآن ۴۲۵۱ موزه ملی ایران، به این نسخه ویژگی خاصی بخشیده است، به گونه‌ای که تقریباً تمام قرائات رسمی و نیز اغلب قرائات شاذ را در آن می‌توان یافت. اعراب گذاری اصلی این نسخه با نقاط طلایی رنگ صورت گرفته است. اعراب گذار در این مرحله، مشهورترین قرائت را

یکی از قرائات سبعة (یا عشره) است با افزودن دایره‌های زرین نشان داده است. روشن است که این قرائت در بسیاری از جاها، مطابق با قرائت کنونی ما - روایت حفص از عاصم - نیست. در مرحله بعد، علامتگذار با استفاده از نقاط سبزرنگ به قرائت‌های دیگر اشاره کرده است. این قرائت‌ها هم دیگر قرائات رسمی هفتگانه (و ده‌گانه) و هم بسیاری از قرائات شاذ غیررسمی را شامل می‌شود. بدیهی است که در زمان کتابت و علامت‌گذاری نسخه در قرن دوم و سوم هجری، تفکیک قرائات رسمی از قرائات شاذ صورت نگرفته بوده و تمامی این موارد صرفاً قرائت‌های قرآنی شمرده می‌شدند.

بنابر آنچه گفتیم، نسخه ۴۲۵۱ موزه ملی ایران بسیاری از قرائت‌های رایج در قرون نخست را به ما نشان می‌دهد که امروزه در شمار قرائات شاذ یا غیرمعروف شناخته می‌شوند. جالب‌تر آنکه گاه در این نسخه، قرائت‌هایی می‌یابیم که در کتب مربوط به قرائات ثبت نشده‌اند، لذا می‌توان گفت چنین نسخه‌های کهن از قرآن خود منبع موثقی برای شناخت قرائات شاذ و غیر معروفند. جستجو در میان نسخه‌های کهن قرآنی به خط کوفی نشان می‌دهد این امر - یعنی اشاره به قرائات شاذ و غیررسمی - در قرآن‌های دیگری از سده‌های نخست، مثلاً در نسخه قرآن ۲۶ آستان قدس رضوی، نسخه شماره ۴۲۸۹ موزه ملی ایران،^۸ و نسخه‌های ۲۰۲۵ و ۲۰۲۶ موزه ملی کاشان نیز متداول بوده است.

اعراب‌گذاری نسخه با دو رنگ طلایی و سبز از قواعد و نظام‌هایی کلی پیروی می‌کند که در زیر به آنها اشاره می‌کنم:

الف) قرائت اصلی نسخه با رنگ طلایی اعراب‌گذاری شده است. این قرائت تقریباً در همه جا مطابق با یک یا چند قرائت از قرائات سبعة یا عشره است.

ب) یکی از ویژگی‌های قرائت اصلی در این نسخه (با نقطه‌گذاری طلایی رنگ) آن است که کاتب هنگام کتابت میم جمع در کلمه «هم» (به ضم «ه» و نیز به کسر «ه»)، با استفاده از دوایر اعرابی زرین، آن را مطابق با قرائت ابن‌کثیر مکی مضموم می‌کند؛ یعنی اصطلاحاً در ضمیر جمع مذکر غایب، همواره «و» صله می‌افزاید، که در هنگام قرائت «هُمُو» و «هُمُو» خوانده می‌شود.

ج) دیگر ویژگی قرائت اصلی در این نسخه (با نقطه‌گذاری طلایی رنگ) آن است که علامت‌گذار، هاء ضمیر در انتهای کلماتی چون الیه، علیه، فیه و مانند آن را با گذاشتن نقطه‌ای طلایی در جلوی حرف، به صورت مضموم اعراب‌گذاری کرده است: اِلَيْهِ، عَلَيْهِ، فِيهِ. یک نمونه دیگر عبارت «مَنْ خَلْفَهُ» (احقاف، ۲۱) در ص ۵۳۵ است. چنین قرائت‌هایی که مشابه آن را در نسخه‌های شماره ۲۰۲۵ و ۲۰۲۶ موزه ملی کاشان، نسخه ۳۴۵۴ موزه ملی ایران، و نسخه‌های 379 Arabe و 5123 Arab در

۸. درباره این نسخه کهن و جدولی از قرائت‌های معروف و شاذ در آن نک: مرتضی کریمی‌نیا، «نسخه‌شناسی مصاحف قرآنی (۱۰)». قرآن کوفی ۴۲۸۹ در موزه ملی ایران، و دیگر پاره مسروقه آن در موزه پارس (شیراز): طغیان علیه «کتابت پیوسته» در قرآن‌نویسی

کتابخانه ملی فرانسه نیز می‌توان مشاهده کرد، به ندرت در منابع کهن اسلامی و در شمار قرائات شواذ گزارش شده است. ابوبکر محمد بن احمد بن الهیثم رودباری از دانشمندان قرن پنجم هجری، این قرائت را به اهل مدینه و برخی کوفیان نسبت می‌دهد: «فیه و إلیه، و علیه و لدیه، و نبیه، و أخیه، و نحوه بضم کل هاء للضمیر قبلها یاء، وهی لغة أهل الحجاز و بعض قریش، الزهری، وطلحة، و سلام المنهال بن شاذان العمری عن یعقوب، و الکسائی عن حمزة من طریق أبی علی عنهما»^۹

د) قرائت دوم با دوایری به رنگ سبز مشخص شده است که این اعراب گذاری عموماً به یکی از قرائات شاذ (خارج از قرائات عشره) اشاره دارد. همچنین گاه این نوع اعراب گذاری به یکی از قرائات سبعة اشاره دارد که با رنگ اصلی (طلایی) معین نشده است. در جدولی که در ادامه خواهد آمد، تأکید اصلی را بر فهرست قرائات شاذ (خارج از قرائات عشره) قرار داده‌ام.

ه) برای نشان دادن ادغام دو حرف در دو کلمه پیاپی از نقطه‌های سبز استفاده شده است. مثلاً «أعلم. بما» (آل عمران، ۱۶۷) در ص ۷۸؛ «أعلم. بایمانکم»^{۱۰} (نساء، ۲۵) در ص ۸۹؛ «وصیة. من» (نساء، ۱۲) و «من. یطع» (نساء، ۱۳) در ص ۸۷؛ «وقع. علیکم»^{۱۱} (اعراف، ۷۱) در ص ۱۷۸؛ «نطبع. علی» (اعراف، ۱۰۰) در ص ۱۸۲؛ «یضع. عنهم» (اعراف، ۱۵۷) در ص ۱۹۰؛ «طبع. علی» (توبة، ۸۷) در ص ۲۲۴؛ «لتصنع. علی» (طه، ۳۹) و «أمک. کی» (طه، ۴۰) در ص ۳۲۴.

و) برای نشان دادن اعراب کسره در زیر لام امر غایب، در مثال‌هایی چون وَ لَیْمَلِیْلٌ، وَ لَیْمَلِیْلٌ، فَلِیَأْکُلْ، فَلِیَقَاتِلْ همواره از رنگ سبز استفاده شده است. این امر مطابق با قرائت حسن بصری، عمرو بن عبید، یحیی بن وثاب، عیسی بن عمر، ابن مقسم، و ابن ابی اسحاق است.

ز) برای اشاره به اماله الف به سمت یاء، مطابق با قرائت حمزة، و کسائی و خَلْف، در کلماتی چون جاء، شاء، کاد، خاف، زاغت، ضاقت، اشیاء، افتری، کافرین، التقوی، الحسنی، الدنیا، آخری، اعمی، أخزی، أخصی، ارتضی، أنسی، ماوی، مرضی، وصی، قضی، تری، یری، تولی، اشتری، استوی، أسری، أری، أتی، کفی، نجی، أوفی، اوحی، ماوی، نجوی، الهوی، ألقیها، ننسیهم، آویکم، أصفیکم، آوی، النصراری، التقوی، ذکری، التوریه، الموتی، موسی، القری، أتی، بشری، أعمی، مثنی، شتی، تتلی، بشری، القری، رأی، نثا، هدینا، نادى، عسی، طس، طسم، از نقطه گذاری سبز رنگ در زیر حرف مورد نظر استفاده شده است.

ح) برای اشاره به همزه ممدود، بعد از الف، در کلماتی چون ضَعَفَاء (نساء، ۹) در ص ۸۵؛ اشیاء (مائده، ۱۰۱) در ص ۱۳۸؛ زکریاء (انعام، ۸۵) در ص ۱۵۴؛ تلقاء (اعراف، ۴۷) در ص ۱۷۵؛ دکاء (دکاء

۹. رودباری، جامع القراءات، ج ۲، ص ۳۱۸.

۱۰. مطابق با قرائت ابوعمر و یعقوب ادغام میم در باء صورت گرفته است.

۱۱. مطابق با قرائت ابوعمر و یعقوب ادغام عین در عین صورت گرفته است.

(اعراف، ۱۴۳) در ص ۱۸۷؛ شرکاً / شرکاء (یونس، ۶۶) در ص ۲۴۰؛ زکریا / زکریاء (مریم، ۲ و ۷) در ص ۳۲۴ از نقطه گذاری سبز رنگ استفاده شده است.^{۱۲}

(ط) برای مشخص کردن همزه از یاء در کلماتی چون طائرهم / طیرهم (اعراف، ۱۳۱)، ص ۱۸۵، الذئب / الذیّب (یوسف، ۲۳)، در ص ۲۶۵، ائمة / ائمة (سجدة، ۲۴) در ص ۴۳۴، معائش / معایش (اعراف، ۱۰) در ص ۱۶۹؛ و نیز برای مشخص کردن همزه از واو در کلماتی چون التناؤش / التناوش (سبأ، ۵۲)، در ص ۴۵۴ از نقطه گذاری سبز رنگ در زیر حرف استفاده شده است.

(ی) چنانچه نقطه رنگی (طلایی یا سبز) در سمت راست الف قرار داده شود، آن حرف همزه (مثلاً: أنت) خوانده می شود و اگر در سمت چپ آن قرار گیرد، با صدای بلند /آ/ (مثلاً: الله) خوانده می شود. نمونه ای از دو گونه اعراب گذاری را در یک کلمه ائتا / آیتا (صافات، ۳۵) در ص ۴۶۹ می توان دید.

جدول زیر فهرستی از مهم ترین مواضع اختلاف قرائت در نسخه ۴۲۵۱ موزه ملی ایران را ارائه می دهد. از آنجا که ذکر قرائات متداول سبعة در اغلب نسخه های کوفی امری رایج است، در این جدول کوشیده ام بیشتر به گردآوری قرائات شاذ (خارج از سبعة و عشره) در نسخه پردازم. در این نسخه، قرائات سبعة عمدتاً با رنگ طلایی و قرائات خارج از آن، با رنگ سبز مشخص شده اند.

صفحه	سوره و آیه	روایت حفص از عاصم	قرائت اصل نسخه	مطابق با قرائت
۱	فاتحة، ۴	مَالِك	مَلِك (سبز) مَلِك (سبز)	انس بن مالک، شعبی، ابو حویة، ابو عثمان النهدی، ابوالبرهسَم یحیی بن یعمر، عبید بن عمیر، ابوحنیفة، روایت کرداب از رویس از یعقوب
۲	بقره، ۱۴	لَقُوا الذین	لَاقُوا الذین (سبز)	ابوحنیفة، ابن مقسم، ابن السمیغ الیمانی، یحیی بن یعمر
۳	بقره، ۲۰	بِخَطْف	بِخَطْف (سبز)	حسن بصری
۴	بقره، ۲۶	بعوضة	بعوضة (سبز)	مالک بن دینار، عاصم الجحدری، ابان بن تغلب، و روایت اصمعی از نافع
۵	بقره، ۳۱	عَلَّمَ آدَمَ الْأَسْمَاءَ	عَلَّمَ آدَمَ الْأَسْمَاءَ (سبز)	زید بن علی، حسن بصری، و یزید البربری
۶	بقره، ۶۰	اثنتا عَشْرَةَ	اثنتا عَشْرَةَ (سبز)	أعمش، عمرو بن میمون، مجاهد، عیسی بن عمر، حمید
۶	بقره، ۶۱	يُقْتَلُونَ	يُقْتَلُونَ (سبز)	حسن بصری، ابو عبد الرحمن سلمی، ابن مقسم، امام علی (ع)

۱۲. در برخی موارد این نقطه گذاری سبز تیره و نزدیک به مشکی می نماید. این امر احتمالاً ناشی از آن است که نُقَط اولیه در این موارد به شینگرف یا قرمز بوده و سپس با قلم سبز مجدداً پوشانده شده است.

صفحه	سوره و آیه	روایت حفص از عاصم	قرائت اصل نسخه	مطابق با قرائت
۸	بقره، ۷۰	إِنَّ الْبَقَرَ	إِنَّ الْبَاقِرَ (سبز)	زید بن علی، یحیی بن یعمر، ابن مقسم، روایت هارون از ابوعمرو، روایت کرداب از رویس
۸	بقره، ۷۰	تَشَابَهُ عَلِينَا	تَشَابَهُ عَلِينَا (سبز)	ابن ابی لیلی، ابن مقسم
۸	بقره، ۷۱	لَا ذُلُولٌ	لَا ذُلُولٌ (سبز)	روایت شافعی از ابن کثیر، اصمعی از نافع، شیزری از ابوجعفر
۹	بقره، ۷۶	لَقُوا الَّذِينَ	لَاقُوا الَّذِينَ (سبز)	ابن السمیغ الیمانی
۱۰	بقره، ۸۳	لِلنَّاسِ حُسْنًا	لِلنَّاسِ حَسَنًا (سبز)	حمزه، کسائی، یعقوب، خلف، أعمش، زید بن علی
۱۱	بقره، ۸۵	تَطَاهَرُونَ	تُطَاهِرُونَ (سبز)	ابوحویه، أعمش، ابن ابی عبده، یزید بن قطیب
۱۱	بقره، ۸۵	أَسَارَى تَفَادَوْهُمْ	أَسْرَى تَفَدَوْهُمْ (سبز)	حمزه، ابن ابی لیلی، أعمش، ابویحریه
۱۱	بقره، ۸۸	غُلْفٌ	غُلْفٌ (سبز)	حسن بصری، ابن محیسن، أعرج از ابن عباس، ابن هرمز
۱۳	بقره، ۹۷ و ۹۸	لِجَبْرِئِيلَ / جِبْرِئِيلَ	لِجَبْرِئِيلَ / جِبْرِئِيلَ (سبز)	حمزه، کسائی، خلف، أعمش
۶۳۳	بقره، ۱۰۴	رَاعِنَا	رَاعِنَا (سبز)	حسن بصری، حمید، ابن محیسن، ابوحویه
۶۳۳	بقره، ۱۰۶	نُنْسِيهَا	نُنْسَاهَا (سبز)	ابن کثیر، ابوعمرو، ابن محیسن، ابراهیم نخعی، مجاهد، عاصم الجحدری، عمر بن الخطاب، ابن عباس
۱۷	بقره، ۱۲۶	ثُمَّ أَصْطَرُّهُ	ثُمَّ أَصْطَرَّهُ (سبز)	أعمش
۱۷	بقره، ۱۲۸	مُسْلِمِينَ لَكَ	مُسْلِمِينَ لَكَ (سبز)	ابن عباس، حسن بصری
۱۷	بقره، ۱۲۸	وَ أَرِنَا	وَ أَرِنَا (طلائی) ۱۳	قرائت ناشناخته
۱۷	بقره، ۱۳۲	وَ وَصَى	وَ أَوْصَى (سبز)	نافع، ابن عامر، ابوجعفر (مصاحف شام و مدینه)
۱۸	بقره، ۱۳۵	بَلْ مَلَّةٌ	بَلْ مِلَّةٌ (سبز)	ابن ابی عبده، أعرج، مسلم بن جندب
۱۸	بقره، ۱۳۶	لَا تُفَرِّقُ	لَا تَفَرِّقُ؟ (سبز)	قرائت ناشناخته
۲۰	بقره، ۱۴۳	الْأَلْتَعْلَمَ	الْأَلْتَعْلَمَ (سبز)	زُهری
۲۱	بقره، ۱۴۸	وَ لِكُلِّ وَجْهَةٍ	وَ لِكُلِّ وَجْهَةٍ (سبز)	ابن عباس، عبید بن عمیر
۲۱	بقره، ۱۴۸	هُوَ مُؤَلِّيَهَا	هُوَ مُؤَلَّاهَا (سبز)	ابن عامر، ابن عباس، ابوجعفر، امام باقر (ع)، ابوجراء
۲۵	بقره، ۱۷۳	حَرَمَ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةَ	حَرَمَ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةَ (سبز)	سُلَمی، روایت محبوب از ابوعمرو، ابن هرمز، ابوعمران الجونی، تمیم بن حذلم
۲۵	بقره، ۱۷۳	فَمَنْ أَضْطَرَّ	فَمَنْ أَضْطَرَّ (سبز)	ابوجعفر، ابوالسمال
۲۵	بقره، ۱۷۷	وَلَكِنَّ الْبِرَّ	وَلَكِنَّ الْبِرَّ (سبز)	نافع، ابن عامر، حسن بصری
۲۷	بقره، ۱۸۵	تَطَّلَعُ	يَطَّلَعُ (سبز)	حمزه، کسائی، خلف، یعقوب، عیسی بن عمر
۲۷	بقره، ۱۸۵	وَ أَنْ تَصُومُوا	وَ أَنْ تَصُومُوا (سبز)	زید بن علی

صفحه	سوره و آیه	روایت حفص از عاصم	قرائت اصل نسخه	مطابق با قرائت
۲۷	بقره، ۱۸۶	شَهْرَ رَمَضَانَ	شَهْرَ رَمَضَانَ (طلایی)	ابو حنیفه، مجاهد، ابن مقسم، ابن محیصن، زعفرانی، شهر بن حوشب
۲۷	بقره، ۱۸۶	وَلِتُكْمَلُوا	وَلِتُكْمَلُوا (سبزی)	شعبه، حسن بصری، ابن مقسم، عاصم الجحدری
۲۹	بقره، ۱۸۹	وَلَكِنَّ الْبِرَّ	وَلَكِنَّ الْبِرَّ (سبزی)	نافع، ابن عامر، حسن بصری
۲۹	بقره، ۱۹۱	تَقَاتِلُوهُمْ / يَقَاتِلُوكُمْ / قَاتِلُوكُمْ	تَقَاتِلُوهُمْ / يَقَاتِلُوكُمْ / قَاتِلُوكُمْ (سبزی)	حمزه، کسایی، خلف، أعمش
۳۰	بقره، ۱۹۶	وَالْعُمْرَةَ لِلَّهِ	وَالْعُمْرَةَ لِلَّهِ (سبزی)	سُدی، حسن بصری، روایت کسایی از ابو جعفر، روایت محبوب و قزاز از ابو عمرو، روایت اصمعی از نافع
۳۲	بقره، ۲۰۴	وَيُشْهِدُ اللَّهَ	وَيُشْهِدُ اللَّهَ (سبزی)	حسن بصری، طلحة، ابن محیصن
۳۲	بقره، ۲۰۵	وَيُهْلِكُ الْخَرْتَ وَالنَّسْلَ	وَيُهْلِكُ الْخَرْتَ وَالنَّسْلَ (سبزی)	حمید، ابن محیصن، ابن مقسم، حسن بصری، روایت حماد بن سلمه از ابن کثیر
۳۷	بقره، ۲۲۹	إِلَّا أَنْ يَخَافَا	إِلَّا أَنْ يَخَافَا (سبزی)	حمزه، یعقوب، أعمش، حسن بصری، مجاهد، طلحة، ابن مقسم، ابن محیصن
۳۸	بقره، ۲۳۲	أَنْ تَمَّ الرِّضَاعَةَ	أَنْ تَمَّ الرِّضَاعَةَ (سبزی)	حسن بصری، مجاهد، حمید، ابن محیصن
۳۸	بقره، ۲۳۲	لَا تُضَارَّ	لَا تُضَارَّ (سبزی)	ابن کثیر، ابو عمرو، ابن محیصن، یعقوب، ابان از عاصم
۳۸	بقره، ۲۳۶	مَا لَمْ تَمْسُوهُمْ	مَا لَمْ تَمْسُوهُمْ (سبزی)	حمزه، کسایی، خلف، أعمش
۳۹	بقره، ۲۳۷	أَنْ تَمْسُوهُمْ	أَنْ تَمْسُوهُمْ (سبزی)	حمزه، کسایی، خلف، أعمش
۴۳	بقره، ۲۵۴	لَا بَيْعَ فِيهِ وَلَا خَلَّةَ وَلَا شِفَاعَةَ	لَا بَيْعَ فِيهِ وَلَا خَلَّةَ وَلَا شِفَاعَةَ (طلایی)	ابن کثیر، ابو عمرو، یعقوب، ابن محیصن، حسن بصری
۴۳	بقره، ۲۵۵	الْقِيَامِ	الْقِيَامِ (سبزی)	عمر بن الخطاب، ابن مسعود، ابراهیم نخعی، أعمش
۴۵	بقره، ۲۵۸	فَبَهَّتْ	فَبَهَّتْ (سبزی)	زید بن علی، ابن السمیغ الیمانی
۴۶	بقره، ۲۶۲	لَا خَوْفٌ	لَا خَوْفٌ (سبزی)	یعقوب
۴۷	بقره، ۲۶۹	وَمَنْ يُؤْتِ	وَمَنْ يُؤْتِ (سبزی)	یعقوب، ابن مقسم، ابن خُثَیم
۴۸	بقره، ۲۷۱	وَيُكْفَرُ	وَيُكْفَرُ (سبزی)	ابن عباس، عاصم الجحدری، روایت کرداب از رويس
۴۹	بقره، ۲۷۷	لَا خَوْفٌ	لَا خَوْفٌ (سبزی)	یعقوب، حسن بصری، زهری
۴۹	بقره، ۲۷۹	فَأَذْنُوا	فَأَذْنُوا (سبزی)	حمزه، شعبه
۴۹	بقره، ۲۷۹	لَا تُظْلَمُونَ وَلَا تُظْلَمُونَ	لَا تُظْلَمُونَ وَلَا تُظْلَمُونَ (سبزی)	مفضل، روایت ابان از عاصم و ابوقرة از نافع
۴۹	بقره، ۲۸۰	فَنظَرَةٌ	فَنظَرَةٌ (سبزی)	حسن بصری، ابویشر، ابن مقسم
۵۱	بقره، ۲۸۳	كِتَابًا	كِتَابًا (سبزی)	ابن عباس، ضحاک، حسن بصری، ابن مقسم، احمد بن حنبل
۵۱	بقره، ۲۸۳	فِرْهَانَ	فِرْهَانَ (سبزی)	ابن کثیر، ابو عمرو، ابن محیصن، ابو حنیفه، یزیدی

صفحه	سوره و آیه	روایت حفص از عاصم	قرائت اصل نسخه	مطابق با قرائت
۵۱	بقره، ۲۸۵	وَ كُتِبَهِ	وَ كِتَابِهِ (سبز)	حمزة، کسائی، خلف، أعمش، ابن مسعود، ابن عباس
۵۱	بقره، ۲۸۵	لَا يُفَرِّقُ	لَا يَفَرِّقُ (سبز)	يعقوب
۵۲	آل عمران، ۲	الْقِيَامِ	القيام (سبز)	عمر بن الخطاب، ابن مسعود، ابراهيم نخعی، أعمش، حذيفة
۵۳	آل عمران، ۱۰	وَقُودُ	وَقُودُ (سبز)	قتادة، مجاهد، حسن بصری
۵۴	آل عمران، ۱۳	فِتْنَةٌ ... كَافِرَةٌ	فِتْنَةٌ ... كَافِرَةٌ (سبز)	حسن بصری، زهري، كرداب از رويس، مجاهد، ابن مقسم، زعفرانی
۵۵	آل عمران، ۱۹	إِنَّ الَّذِينَ	أَنَّ الَّذِينَ (سبز)	کسائی، ابن عباس، شنبوذی، ابوزین، قتادة
۵۵	آل عمران، ۲۱	وَيُقَاتِلُونَ الَّذِينَ	وَيُقَاتِلُونَ الَّذِينَ (سبز)	حمزة، أعمش، ابن مقسم، سعيد بن جبیر
۵۶	آل عمران، ۲۸	تُقَاتَا	تُقَاتَا (سبز)	ابن ابی عبلة، کسائی به روایت ابن میسره و ابن وردان، ابن مقسم، يعقوب، حسن بصری، حمید
۵۷	آل عمران، ۳۴	ذُرِّيَّةٍ	ذُرِّيَّةٍ (سبز)	زيد بن ثابت، ضحاک، ابوجعفر در روایت شيزری
۵۸	آل عمران، ۴۵	أَنَّ اللَّهَ	إِنَّ اللَّهَ (سبز)	حمزة، کسائی، ابن عامر، أعمش
۵۸	آل عمران، ۴۵	يَبْشُرُكَ	يَبْشُرُكَ (سبز)	حمزة، کسائی، أعمش
۶۰	آل عمران، ۴۹	الطير ... طيراً	الطائر ... طائراً (سبز)	ابوجعفر، شيبه، ابن مقسم، روایت روح از يعقوب
۶۲	آل عمران، ۶۴	سواء	سواء (سبز)	حسن بصری
۶۳	آل عمران، ۷۵	تَأْمَنُهُ	تَأْمَنُهُ (سبز)	ابی بن کعب، ابوالاشهب، يحيى بن وثاب
۶۳	آل عمران، ۷۵	دُمْتُ	دِمْتُ (سبز)	ابوعبدالرحمن سلمی، يحيى بن وثاب، أعمش، مطوعی، ابن ابی لیلی، طلحة
۶۴	آل عمران، ۷۹	تَعْلَمُونَ	تَعْلَمُونَ (طلایی)	نافع، ابن کثیر، ابوعمر، ابوجعفر، يعقوب
۶۵	آل عمران، ۸۱	لَمَّا	لَمَّا (سبز)	حمزة، أعمش، طلحة، حسن بصری، يحيى بن وثاب، ابن مسعود
۶۵	آل عمران، ۸۱	آتَيْنُكُمْ	آتَيْنَاكُمْ (سبز)	نافع، ابوجعفر، حسن بصری، أعرج، ابن عباس، ابن مقسم، عاصم الجحدری
۶۸	آل عمران، ۱۰۶	اسوَدَّتْ	اسوَدَّتْ (سبز)	زهري (و ابن الجوزاء و يحيى بن يعمر)
۶۸	آل عمران، ۱۰۷	ابيضَّتْ	ابيضَّتْ (سبز)	زهري (و ابن الجوزاء و يحيى بن يعمر)
۷۱	آل عمران، ۱۲۰	لَا يَصْرُكُمْ	لَا يَصْرُكُمْ (طلایی)	ابن کثیر، نافع، ابوعمر، حمزة، يعقوب، ابن محيصة
۷۲	آل عمران، ۱۲۴	مُنزَلِينَ	مُنزَلِينَ (سبز)	ابن عامر، ابن مقسم، طلحة
۷۲	آل عمران، ۱۲۸	أَوْ يُعَذِّبُهُمْ	أَوْ يَتُوبُ ... أَوْ يُعَذِّبُهُمْ (سبز)	ابی بن کعب
۷۴	آل عمران، ۱۴۲	ويعلم الصابرين	ويعلم الصابرين (سبز)	روایت عبدالوارث از ابوعمر، قورسی و جحدری از ابوجعفر، و شبل از ابن کثیر

صفحه	سوره و آیه	روایت حفص از عاصم	قرائت اصل نسخه	مطابق با قرائت
۷۴	آل عمران، ۱۴۵	تَوْتَهُ مِنْهَا	تَوْتَهُ مِنْهَا (سبز)	ابن مقسم، أعمش، زعفرانی، روایت مفضل و قورسی از ابوجعفر
۷۴	آل عمران، ۱۴۶	رَبِّيُونَ	رَبِّيُونَ (سبز)	امام علی (ع)، ابن مسعود، ابن عباس، حسن بصری، قتادة، عكرمة، سعيد بن جبیر، ابوالسّمال
۷۴	آل عمران، ۱۴۶	فَمَا وَهَنُوا	فَمَا وَهَنُوا (سبز)	حسن بصری، أعمش، ابوالسّمال
۷۴	آل عمران، ۱۴۷	وَمَا كَانَ قَوْلُهُمْ	وَمَا كَانَ قَوْلُهُمْ (سبز)	حسن بصری، أعمش، قتادة، زعفرانی، ابن مقسم، ابوبحرية، ابن محيصن، حميد، ابوحيوة، ابن ابى عبلة
۷۵	آل عمران، ۱۵۱	أَنْ يُنَزَّلَ	أَنْ يُنَزَّلَ (طلایی)	ابوعمر، ابن كثير، ابن محيصن، يعقوب، يزيدی
۷۵	آل عمران، ۱۵۳	تُصْعِدُونَ	تُصْعِدُونَ (سبز)	حسن بصری، قتادة، حميد، مجاهد، روایت زعفرانی از ابن محيصن
۷۶	آل عمران، ۱۵۴	وَ طَائِفَةٌ	وَ طَائِفَةٌ (سبز)	قرائت ناشناخته
۷۶	آل عمران، ۱۵۴	إِنَّ الْأَمْرَ كُلَّهُ	إِنَّ الْأَمْرَ كُلَّهُ (طلایی)	ابوعمر، يعقوب، يزيدی، طلحة، ابن مقسم، ابن ابى لیلی
۷۷	آل عمران، ۱۵۶	عَزَى	عَزَى (سبز)	حسن بصری، زهری، ابن مقسم
۷۷	آل عمران، ۱۵۷	يُعَلِّ	يُعَلِّ (طلایی)	حمزة، كسائي، ابوجعفر، حسن بصری، أعمش، ابان، حميد
۷۹	آل عمران، ۱۷۶	لَا يَحْزُنْكَ	لَا يَحْزُنْكَ (سبز)	نافع، ابن محيصن
۸۰	آل عمران، ۱۷۹	حَتَّى يَمَيِّزَ	حَتَّى يَمَيِّزَ (طلایی)	حمزة، كسائي، يعقوب، خلف، حسن، أعمش
۸۱	آل عمران، ۱۸۵	ذَانِقَةُ الْمَوْتِ	ذَانِقَةُ الْمَوْتِ (سبز)	أعمش، ابوحيوة، ابن ابى عبلة، يزيدی، يحيى بن وثاب، مطوعی
۸۳	آل عمران، ۱۹۵	فَاتَلُوا وَ قَاتَلُوا	فَاتَلُوا وَ قَاتَلُوا (سبز)	حمزة، كسائي، أعمش، ابن ابى لیلی، طلحة
۸۴	نساء، ۲	حُبُوبًا	حُبُوبًا (سبز)	حسن بصری، ابوالبرهسم؛ ابن حنبل، روایت هارون از ابوعمر
۸۴	نساء، ۳	فَوَاحِدَةً	فَوَاحِدَةً (سبز)	ابوجعفر، شيبه، حسن بصری، أعمش، حميد
۸۵	نساء، ۶	أَنْتُمْ	أَنْتُمْ (سبز)	حسن بن عمران
۸۵	نساء، ۹	ضِعَافًا	ضِعَافًا (سبز)	زهری، ابن محيصن، ابوحيوة، امام علی (ع)، ابن مسعود
۸۵	نساء، ۱۰	وَ سَيُضَلُّونَ	وَ سَيُضَلُّونَ (طلایی)	ابن عامر، شعبه، حسن بصری، ابان بن تغلب
۸۶	نساء، ۱۱	فَالِجْهِ الثَّلْثُ	فَالِجْهِ الثَّلْثُ (سبز)	حمزة، كسائي، امام علی (ع)، أعمش، ابن ابى لیلی
۸۶	نساء، ۱۲	يُورَثُ	يُورَثُ (سبز)	حسن بصری، ابن مقسم، ابورجاء، أعمش، مطوعی، عيسى بن عمر
۸۸	نساء، ۱۹	وَلَا تُعْضَلُوهُنَّ	وَلَا تُعْضَلُوهُنَّ (سبز)	زيد بن علی
۸۹	نساء، ۲۴	كِتَابَ اللَّهِ	كَتَبَ اللَّهُ (سبز)	ابوحيوة، ابن السميع اليماني
۹۰	نساء، ۲۵	أَحْصَنَ	أَحْصَنَ (سبز)	حمزة، كسائي، شعبه، أعمش، حسن بصری، خلف، ابن مسعود
۹۰	نساء، ۲۹	وَلَا تُقْتَلُوا	وَلَا تُقْتَلُوا (سبز)	حسن بصری، ابن مقسم

صفحه	سوره و آیه	روایت حفص از عاصم	قرائت اصل نسخه	مطابق با قرائت
۹۰	نساء، ۳۱	كَبَائِرٍ	كَبِيرٍ (سبز)	ابن مسعود، ابن عباس، أعرج، أعمش، سعيد بن جبیر، مجاهد
۹۱	نساء، ۳۳	عَقَدَتْ	عَاقَدَتْ (سبز)	ابن کثیر، نافع، ابوعمر، ابن عامر، ابوجعفر، یعقوب
۹۳	نساء، ۴۲	وَعَصُوا الرَّسُولَ	وَعَصُوا الرَّسُولَ (سبز)	یحیی بن یعر، ابوالسما
۹۳	نساء، ۴۲	تُسَوَّى	تَسْوَى (سبز)	حمزة، کسائی، خلف، أعمش
۹۳	نساء، ۴۳	سُكَّارِي	سُكَّارِي (سبز)	ابوواقد، عیسی بن عمر، روایت زعفرانی از نُبَیح
۹۳	نساء، ۴۳	لَامَسْتُم	لَمَسْتُم (طلایی)	حمزة، کسائی، خلف، أعمش
۹۳	نساء، ۴۶	رَاعِنَا	رَاعِنَا (سبز)	حسن بصری، ابن محیصن، حمید، أعمش، ابوحویة
۹۴	نساء، ۴۷	نَظُمَسَ	نَظُمَسَ (سبز)	ابورجاء عطاردی، عمرو بن عبید، روایت جمعی از عبدالوارث
۱۰۲	نساء، ۹۱	رُدُّوَا	رُدُّوَا (سبز)	أعمش، یحیی بن وثاب، علقمة
۱۰۲	نساء، ۹۴	السَّلَامِ	السَّلَامِ (طلایی)	نافع، ابن عامر، حمزة، ابن کثیر (روایت عبید از شَبل)، خلف، ابوجعفر
۱۰۲	نساء، ۹۴	لَسْتِ مُؤْمِنًا	لَسْتِ مُؤْمِنًا (سبز)	امام باقر (ع)، ابن السمیفیع، شیبیة، روایت عُمری از ابوجعفر
۱۰۳	نساء، ۹۵	غَيْرٌ	غَيْرٍ (سبز)	أعمش، ابوحویة، کرداب، روایت نصر بن علی از ابن محیصن
۱۰۴	نساء، ۱۰۱	تَقْصُرُوا	تُقْصِرُوا (سبز)	زهری، ابن مقسم
۱۰۵	نساء، ۱۰۴	إِنْ تَكُونُوا	أَنْ تَكُونُوا (سبز)	أعرج
۱۰۷	نساء، ۱۱۷	إِلَّا إِنَانَا	إِلَّا أَنَا (سبز)	ابن مسعود، ابن عباس، مسلم بن جندب، ابوحنیفة،
۱۱۰	نساء، ۱۳۶	نَزَّلَ ... أَنْزَلَ	نَزَّلَ ... أَنْزَلَ (طلایی)	ابن کثیر، ابن عامر، ابوعمر، ابن محیصن، یعقوب
۱۱۰	نساء، ۱۳۶	وَكُتِبَهِ	وَكِتَابِهِ (سبز)	امام علی (ع)، عاصم الجحدری، ابن مقسم، روایت عطاء از ابو عبدالرحمن،
۱۱۰	نساء، ۱۴۰	وَقَدْ نَزَّلَ	وَقَدْ نَزَّلَ (سبز)	ابن کثیر، ابن عامر، ابوعمر، نافع، کسائی، حمزة، خلف، ابوجعفر
۱۱۱	نساء، ۱۴۰	جامعُ المنافقين	جامعُ المنافقين (سبز)	قرائت ناشناخته
۱۱۱	نساء، ۱۴۲	كَسَالِي	كَسَالِي (سبز)	ابن السمیفیع، جناح بن حبیش
۱۱۲	نساء، ۱۴۸	إِلَّا مَنْ ظَلِمَ	إِلَّا مَنْ ظَلَمَ (سبز)	حسن بصری، زعفرانی، زید بن اسلم، سعید بن جبیر، ضحاک، روایت شیزری از ابوجعفر، اصمعی از نافع، و شافعی از ابن کثیر
۱۱۳	نساء، ۱۵۴	لَا تَعْدُوا	لَا تَعْدُوا (سبز)	نافع (به روایت ورش)، زعفرانی، ابن مقسم، روایت ابن مسلم از ابن عامر
۱۱۳	نساء، ۱۵۵	غُلْفٍ	غُلْفٍ (سبز)	حسن بصری، ابن محیصن، أعرج از ابن عباس، ابن هرمز

صفحه	سوره و آیه	روایت حفص از عاصم	قرائت اصل نسخه	مطابق با قرائت
۱۱۵	نساء، ۱۶۳	يُونُسُ	يُونِسَ (سبز)	نافع (روایت ابن جماز)، حسن بصری، ضحاک، سعید بن جبیر، طلحة، أعمش، عیسی بن عمر
۱۱۵	نساء، ۱۶۳	زُبُرًا	زُبُورًا (سبز)	حمزة، خلف، أعمش، ابوزین، یحیی بن وثاب
۱۱۶	نساء، ۱۷۲	عَبْدَ اللَّهِ	عَبْدَ اللَّهِ (سبز)	قرائت ناشناخته
۱۱۷	نساء، ۱۷۶	أَنْ تَصَلُّوا	إِنْ تَصَلُّوا (سبز)	قرائت ناشناخته
۱۱۷	مائدة، ۲	رِضْوَانًا	رُضْوَانًا (سبز)	شعبة، أعمش
۱۱۷	مائدة، ۲	وَلَا يُخْرِمَنَّكُمْ	وَلَا يُخْرِمَنَّكُمْ (سبز)	ابن مسعود، أعمش، یحیی بن وثاب، زعفرانی، ابن ابی لیلی
۱۲۱	مائدة، ۱۳	يُخْرِفُونَ الْكَلِمَ	يُخْرِفُونَ الْكَلَامَ (سبز)	امام علی (ع) ابوعبد الرحمن سلمی، ابن مقسم، زعفرانی
۱۲۱	مائدة، ۱۳	عَلَى خَائِنَةٍ	عَلَى خِيَانَةِ (سبز)	أعمش، ابن محیصن (روایت بزی)، روایت اعشی از شعبة از عاصم
۱۲۲	مائدة، ۱۶	رِضْوَانَه	رُضْوَانَه (سبز)	شعبة، أعمش
۱۲۴	مائدة، ۳۱	أَعَجَزْتُ	أَعَجَزْتُ (سبز)	عبید بن عمیر، حسن بصری، طلحة بن مصرف، ابن مسلم از ابن عامر
۱۲۴	مائدة، ۳۱	سَوْءَةً	سَوْءَةً (طلایی)	حمزة
۱۲۶	مائدة، ۴۱	لَا يُخْرِئُكَ	لَا يُخْرِئُكَ (سبز)	نافع، ابن محیصن
۱۲۶	مائدة، ۴۱	يُخْرِفُونَ الْكَلِمَ	يُخْرِفُونَ الْكَلَامَ (سبز)	ابراهیم نخعی
۱۲۶	مائدة، ۴۱	من بعد مواضعه	من بعد مواضعه (سبز)	قرائت ناشناخته
۱۲۷	مائدة، ۴۵	والعَيْنُ / والأذُنُ / والجِرْوَجُ	والعَيْنُ / والأذُنُ / والجِرْوَجُ (سبز)	کسانی، ابن مقسم، ابوعبید
۱۲۸	مائدة، ۴۷	وَلِيُخِجْكُمْ	وَلِيُخِجْكُمْ (سبز)	حمزة، أعمش، طلحة
۱۲۸	مائدة، ۴۹	وَأَنْ أَحْكُمَ	وَأَنْ أَحْكُمَ (سبز)	نافع، ابن عامر، ابن کثیر، کسانی، ابوجعفر
۱۳۰	مائدة، ۶۰	مَثُوبَةٌ	مَثُوبَةٌ (سبز)	حسن بصری، سلمی، ابوواقد، ابن هرمز، أعرج
۱۳۰	مائدة، ۶۰	وَعَبْدَ الطَّاغُوتِ	وَعَبْدَ الطَّاغُوتِ (سبز)	أعمش، ابراهیم نخعی، ابن مقسم
۱۳۲	مائدة، ۶۷	رِسَالَتَهُ	رِسَالَاتِهِ (طلایی)	نافع، ابن عامر، شعبة، ابوجعفر، یعقوب، ابان بن تغلب
۱۳۴	مائدة، ۸۰	أَنْ سَخِطَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ	أَنْ سَخِطَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ (سبز)	قرائت ناشناخته
۱۳۶	مائدة، ۸۹	كِسْوَتِهِمْ	كُسُوْتِهِمْ (سبز)	ابراهیم نخعی، یحیی بن وثاب، سلمی، سعید بن مسیب، ابن السمیغ الیمانی
۱۳۷	مائدة، ۹۵	كَفَّارَةٌ طَعَامٌ	كَفَّارَةٌ طَعَامٌ (سبز)	نافع، ابن عامر، ابوجعفر
۱۳۷	مائدة، ۹۵	أَوْ عَدَلُ	أَوْ عَدَلُ (سبز)	ابن عامر، نافع، طلحة، عاصم الجحدری، ضحاک، قتادة

صفحه	سوره و آیه	روایت حفص از عاصم	قرائت اصل نسخه	مطابق با قرائت
۱۳۸	مائدة، ۱۰۱	تُبِدَ لَكُمْ	تَبْدُ لَكُمْ (سبز)	مجاهد، روایت ابوزید از ابوعمرو، شافعی از ابن کثیر، منهال از یعقوب
۱۳۹	مائدة، ۱۰۶	شَهَادَةُ بَيْنِكُمْ	شَهَادَةُ بَيْنَكُمْ (سبز)	أعرج، شعبي، سلمی، حسن بصری
۱۳۹	مائدة، ۱۰۶	شَهَادَةُ اللَّهِ	شَهَادَةُ اللَّهِ (سبز)	امام علی (ع)، سلمی، شعبي، حسن بصری، یعقوب به روایت زید، قتادة، عاصم الجحدري، أعرج
۱۴۰	مائدة، ۱۰۹	الْغُيُوبِ	الْغُيُوبِ (سبز)	حمزة، شعبة، ابن کثیر به روایت ابن فلیح، أعمش، طلحة بن مصرف
۱۴۰	مائدة، ۱۱۰	أَيَّدْتُكَ	أَيَّدْتُكَ (سبز)	مجاهد، ابن محیصن، حمید، عبدالوارث، روایت خارجه از ابوعمرو
۱۴۰	مائدة، ۱۱۰	الطير... طيراً	الطائر... طائراً (سبز)	ابوجعفر، شبیه، ابن مقسم، روایت روح از یعقوب
۱۴۰	مائدة، ۱۱۲	يَسْتَطِيعُ رَبُّكَ	تَسْتَطِيعُ رَبُّكَ (سبز)	کسانی، روایت شافعی از ابن کثیر، زعفرانی از ابن محیصن، امام علی (ع)، ابن عباس، معاذ، عائشة، عثمان، سعید بن جبیر
۱۴۰	مائدة، ۱۱۳	تَطْمِئِنُّ / نَعْلَمُ	تَطْمِئِنُّ / نَعْلَمُ (سبز)	قرائت ناشناخته
۱۴۱	مائدة، ۱۱۴	لأولنا و آخرنا	لِأَوْلَانَا وَ آخِرَانَا	عاصم الجحدري، ابن محیصن، أبی بن کعب
۱۴۴	انعام، ۱۴	يُطْعَمُ وَلَا يُطْعَمُ	يُطْعَمُ وَلَا يُطْعَمُ (سبز)	أعمش، مجاهد، سعید بن جبیر، عمرو بن عبید، ابوحيوة، مطوعي، عكرمة
۱۴۵	انعام، ۲۳	وَاللَّهُ رَبَّنَا	وَاللَّهُ رَبَّنَا (سبز)	حمزة، کسانی، خلف، أعمش
۱۴۶	انعام، ۳۳	لِيُخْزِنَكَ	لِيُخْزِنَكَ (سبز)	نافع، ابن محیصن
۱۵۰	انعام، ۵۷	يَقْضِ الْحَقَّ	يَقْضِ الْحَقَّ (سبز)	ابن عامر، ابوعمرو، حمزة، کسانی، امام علی (ع)، ابن مسعود
۱۵۰	انعام، ۵۹	وَلَا حَبَّةَ وَلَا زَرْبٍ وَلَا يَأْبِسُ	وَلَا حَبَّةٌ وَلَا زَرْبٌ وَلَا يَأْبِسُ (سبز)	حسن بصری، ابن ابی اسحاق، ابن السمیغ، احمد بن حنبل
۱۵۱	انعام، ۶۳	خُفِيَّةٌ	خُفِيَّةٌ (سبز)	أعمش، شعبة، مُفْضَل
۱۵۱	انعام، ۶۳	انجانا	انجيتنا (سبز)	نافع، ابن کثیر، ابن عامر، ابوعمرو، ابوجعفر، یعقوب
۱۵۱	انعام، ۶۸	يُنْسِيَنَّكَ	يُنْسِيَنَّكَ (سبز)	ابن عامر، ابن عباس
۱۵۳	انعام، ۷۴	أَزَّرَ	أَزَّرَ (سبز)	ابی بن کعب، ابن عباس، حسن بصری، مجاهد، ابن مقسم، یعقوب، ضحاک، ابراهیم نخعی، ابوعمرو (به روایت لؤلؤی)
۱۵۵	انعام، ۹۲	مُصَدِّقُ الَّذِي	مُصَدِّقُ الَّذِي (سبز)	قرائت ناشناخته
۱۵۵	انعام، ۹۲	أُمُّ الْقُرَى	إِمُّ الْقُرَى (سبز)	قرائت ناشناخته
۱۵۶	انعام، ۹۶	فَالِقُ الْإِصْبَاحِ	فَالِقُ الْأَصْبَاحِ (سبز)	حسن بصری، عیسی، ابورجاء
۱۵۷	انعام، ۹۹	جَنَاتٍ	جَنَاتٍ (سبز)	حسن بصری، أعمش، ابوحيوة، ابن ابی عبلة، یعقوب، اعشى

صفحه	سوره و آیه	روایت حفص از عاصم	قرائت اصل نسخه	مطابق با قرائت
۱۵۷	انعام، ۱۰۰	و يُعِجِه	و يُعِجِه (سبز)	قتاده، ضحاک، ابن محیصن، مجاهد، حسن بصری، ابن مقسم
۱۵۸	انعام، ۱۰۵	دَرَسَتْ	دَرَسَتْ (سبز)	کلبی، زعفرانی از روح، منهال از یعقوب، قتاده، ابن ابی عبلة
۱۵۸	انعام، ۱۰۹	أَتَهَا	إِتْهَا (طلایی)	ابن کثیر، ابوعمر، حسن بصری، یعقوب، خلف، ابن محیصن، أعمش
۱۵۸	انعام، ۱۱۱	قَبْلًا	قَبْلًا (سبز)	نافع، ابن عامر، ابوجعفر
۱۵۹	انعام، ۱۱۵	كَلِمَتٌ رِيكٌ	كَلِمَاتٌ رِيكٌ (سبز)	نافع، ابوعمر، ابن کثیر، ابن عامر، ابوجعفر، ابن مقسم، روایت ابوحاتم از عاصم
۱۶۰	انعام، ۱۱۹	فَصَّلْ ... حَزَمٌ	فُصِّلْ ... حُزَمٌ (سبز)	ابن کثیر، ابوعمر، ابن عامر، ابن محیصن
۱۶۰	انعام، ۱۱۹	لِيَضِلُّوْنَ	لِيَضِلُّوْنَ (سبز)	ابن کثیر، ابوعمر، ابن عامر، نافع، ابوجعفر، یعقوب
۱۶۱	انعام، ۱۲۴	رَسَالَتَهُ	رَسَالَاتِهِ (طلایی)	نافع، ابن عامر، ابوعمر، حمزة، کسائی، شعبه، ابوجعفر، یعقوب، خلف
۱۶۲	انعام، ۱۳۶	بِرُغْمِهِمْ	بِرُغْمِهِمْ (سبز)	کسائی، أعمش، یحیی بن وثاب، سلمی، شنبوذی
۱۶۲	انعام، ۱۶۳	زَيْنٌ ... قَتْلٌ	زَيْنٌ ... قَتْلٌ (سبز)	امام علی (ع)، سلمی، حسن بصری، ابن مقسم، کرداب
۱۶۳	انعام، ۱۳۹	ان يَكُنْ مِيْتَةً	ان تَكُنْ مِيْتَةً (سبز)	ابن عامر، ابوجعفر، ابن محیصن، شعبه، طلحة
۱۶۴	انعام، ۱۴۵	ان يَكُوْنَ مِيْتَةً	ان تَكُوْنَ مِيْتَةً (سبز)	ابن عامر، ابوجعفر
۱۶۴	انعام، ۱۴۵	فَمَنْ اضْطَرَّ	فَمَنْ اضْطَرَّ (سبز)	ابوجعفر، ابوالسما
۱۶۷	انعام، ۱۵۹	فَرَقُوا	فَارَقُوا (سبز)	حمزة، کسائی، ابن مسعود، أعمش، ابن مقسم
۱۶۷	انعام، ۱۶۰	فَلِهْ عَشْرٌ اَمْثَالِهَا	فَلِهْ عَشْرٌ اَمْثَالِهَا (سبز)	حسن بصری، سعید بن جبیر، یعقوب، عیسی بن عمر، أعمش، ابوعمر (به روایت هارون و یونس)، عاصم الجحدری، ابن مقسم، ابوحنيفة، زعفرانی
۱۶۹	اعراف، ۱۰	مَعَايشَ	مَعَائِشَ (سبز)	أعمش، ابوحنيفة، زید بن علی، أعرج، روایت خارجه بن مصعب و ابوقرة از نافع
۱۷۰	اعراف، ۲۰	مَلَكَيْنِ	مَلَكَيْنِ (سبز)	ابن عباس، زید بن علی، زعفرانی، زهری، حمید، روایت یعلی بن حکیم از ابن کثیر، روایت قتیبه از ابوجعفر
۱۷۰	اعراف، ۲۲	يَخْصِفَانِ	يَخْصِفَانِ (سبز)	حسن بصری، أعرج
۱۷۱	اعراف، ۲۶	وَلِبَاسُ التَّقْوَى	وَلِبَاسُ التَّقْوَى (سبز)	ابن عامر، کسائی، نافع، ابوجعفر، حسن بصری، أعمش، شيبه
۱۷۲	اعراف، ۳۲	خَالِصَةً	خَالِصَةً (سبز)	نافع، ابن عباس، قتاده، شيبه، روایت شيزری از ابوجعفر
۱۷۳	اعراف، ۴۰	لَا تُفْتَحُ	لَا يُفْتَحُ (سبز)	ابن مقسم، روایت زعفرانی از ابن محیصن، نعیم بن میسره از ابوعمر
۱۷۴	اعراف، ۴۴	أَنْ لَعْنَةُ اللَّهِ	أَنْ لَعْنَةَ اللَّهِ (سبز)	حمزة، کسائی، خلف، ابن عامر، روایت شبل از ابن کثیر

صفحه	سوره و آیه	روایت حفص از عاصم	قرائت اصل نسخه	مطابق با قرائت
۱۷۶	اعراف، ۵۴	والشَّمْسُ وَالْقَمَرُ وَالنَّجُومُ مَسْخَرَاتِ	والشَّمْسُ وَالْقَمَرُ وَالنَّجُومُ مَسْخَرَاتِ (سبز)	ابن عامر
۱۷۶	اعراف، ۵۵	خُفِيَّةً	خُفِيَّةً (سبز)	شعبة
۱۷۷	اعراف، ۵۸	يُخْرِجُ نَبَاتَهُ	يُخْرِجُ نَبَاتَهُ (سبز)	عیسی بن عمر، روایت شطوی از ابوجعفر
۱۷۷	اعراف، ۵۸	لَا يُخْرِجُ	لَا يُخْرِجُ (سبز)	روایت ابان از عاصم، ابن محیصن (روایت معدل از طریق اهوازی)
۱۷۷	اعراف، ۵۸	نَكَدًا	نَكَدًا (سبز)	ابوجعفر، ابن محیصن (روایت معدل)
۱۷۷	اعراف، ۵۹ و ۶۵	مِنْ إِلِهِ غَيْرُهُ	مِنْ إِلِهِ غَيْرِهِ ^{۱۴} (سبز)	کسانی، ابوجعفر، ابن وثاب، أعمش، مطوعی
۱۷۸	اعراف، ۷۳	إِلَى ثَمُودَ	إِلَى ثَمُودَ (سبز)	أعمش، یحیی بن وثاب، ابن مقسم
۱۷۹	اعراف، ۷۳	تَأْكُلُ	تَأْكُلُ (سبز)	زید بن علی، عبید بن عمیر، روایت قورسی از ابوجعفر
۱۷۹	اعراف، ۷۴	تَنْجِتُونَ	تَنْجِتُونَ (سبز)	حسن بصری، زعفرانی، أعرج
۱۸۰	اعراف، ۸۲	وَمَا كَانَ جَوَابَ	وَمَا كَانَ جَوَابَ (سبز)	حسن بصری، أعمش
۱۸۵	اعراف، ۱۲۷	وَيَذْرُكُ	وَيَذْرُكُ (سبز)	حسن بصری، نعیم بن میسره
۱۸۵	اعراف، ۱۲۷	وَالْأَهْتِكُ	وَالْأَهْتِكُ (سبز)	امام علی (ع)، ابن مسعود، حسن بصری، مجاهد، ضحاک، قتادة، زعفرانی، ابن مقسم، ابن محیصن
۱۸۵	اعراف، ۱۲۸	يُورِثُهَا	يُورِثُهَا (سبز)	ابن مسعود، حسن بصری، ابن مقسم، یحیی بن وثاب، ابراهیم نخعی، ابن ابی لیلی، روایت هبیره از حفص
۱۸۶	اعراف، ۱۳۷	كَلِمَةً رِبِكْ	كَلِمَاتُ رِبِكْ (سبز)	حسن بصری، ابن مقسم، ابوعمر و (در روایت عبدالوارث و حسین و یونس و ازرق)، روایت ابوحاتم از عاصم
۱۸۷	اعراف، ۱۳۹	وَبَاطِلٌ	وَبَاطِلٌ (سبز)	زید بن علی
۱۸۸	اعراف، ۱۴۶	الرُّشْدِ	الرُّشْدِ (سبز)	حمزة، کسانی، خلف، أعمش، حسن بصری، أعمش
۱۹۰	اعراف، ۱۵۷	إِصْرَهُمْ	أَصَارَهُمْ (سبز)	ابن عامر، ابوجعفر، ضحاک، یعقوب، ابن مقسم
۱۹۱	اعراف، ۱۶۱	حِطَّةً	حِطَّةً (سبز)	حسن بصری
۱۹۱	اعراف، ۱۶۱	تَغْفِرْ لَكُمْ خَطِيئَاتِكُمْ	يُغْفِرْ لَكُمْ خَطِيئَاتِكُمْ (سبز)	نافع، یعقوب، ابوجعفر، روایت محبوب از ابوعمر و مفضل از عاصم
۱۹۲	اعراف، ۱۶۳	يَفْسُقُونَ	يَفْسُقُونَ (سبز)	أعمش، یحیی بن وثاب
۱۹۲	اعراف، ۱۶۵	يَفْسُقُونَ	يَفْسُقُونَ (سبز)	أعمش، یحیی بن وثاب
۱۹۲	اعراف، ۱۶۵	بَيْسٍ	بَيْسٍ (سبز)	حسن بصری، أعمش، یعقوب
۱۹۴	اعراف، ۱۷۵	فَاتَّبَعَهُ	فَاتَّبَعَهُ (سبز)	حسن بصری، طلحة، قتادة، روایت رؤاسی از ابوعمر و

صفحه	سوره و آیه	روایت حفص از عاصم	قرائت اصل نسخه	مطابق با قرائت
۱۹۶	اعراف، ۱۸۹	فَمَرَّتْ	فَمَارَتْ / فَمَارَتْ (سبزی)	عبد الله بن عمر، عاصم الجحدری، ابن ابی عمار
۱۹۶	اعراف، ۱۹۰	شُرْكَاءَ لِلَّهِ	شِرْكَاءَ لِلَّهِ (سبزی)	نافع، شعبة، ابو جعفر، شبیبة، عكرمة، مجاهد، ابان بن تغلب، ابن محیصن
۱۹۹	انفال، ۱۱	يُعْشِبُكُمْ النَّعَاسُ	يَعْشَاكُمْ النَّعَاسُ (سبزی)	ابو عمرو، ابن كثير، ابن محیصن، مجاهد
۲۰۰	انفال، ۱۷	وَلَكِنَّ اللَّهَ	وَلَكِنَّ اللَّهَ (سبزی)	ابن عامر، حمزة، كسائي، خلف، أعمش
۲۰۰	انفال، ۱۹	وَأَنَّ اللَّهَ	وَإِنَّ اللَّهَ (طلایی)	ابن كثير، شعبة، ابو عمرو، حمزة، كسائي، أعمش، يعقوب
۲۰۲	انفال، ۳۵	صَلَاتِهِمْ... إِلَّا مَكَاءً	صَلَاتِهِمْ... إِلَّا مَكَاءً (سبزی)	امام علی (ع)، ابان بن تغلب، عبید بن عمید، روایت معلی از عاصم، روایت حسین جعفی از شعبة از عاصم
۲۰۲	انفال، ۳۷	لِيُمَيِّزَ	لِيُمَيِّزَ (طلایی) لِيُمَيِّزَ (سبزی)	ابن مسعود حمزة، كسائي، خلف، يعقوب، أعمش، حسن بصری
۲۰۵	انفال، ۵۰	يَتَوَفَّى	تَتَوَفَّى (سبزی)	ابن عامر، أعرج، ابن ابی عبلة، زعفرانی
۲۰۶	انفال، ۵۷	مَنْ خَلَفَهُمْ	مِنْ خَلْفِهِمْ (سبزی)	أبو حنيفة، روایت جریر از أعمش
۲۰۶	انفال، ۶۰	تُرْهَبُونَ	تُرْهَبُونَ (سبزی)	حسن بصری، ابن مقسم، روایت عبدالوارث از ابو عمرو، روایت رويس از يعقوب
۲۰۶	انفال، ۶۰	عَدَوْا لِلَّهِ	عَدَوْا لِلَّهِ (سبزی)	ابو عبد الرحمن سلمی
۲۰۶	انفال، ۶۲	أَيِّدَكَ	أَيِّدَكَ (سبزی)	ابن محیصن
۲۰۷	انفال، ۷۰	الْأَسْرَى	الْأَسَارَى (سبزی)	ابن عامر، ابو جعفر، حسن بصری
۲۰۸	انفال، ۷۰	مِمَّا أَخَذَ	مِمَّا أَخَذَ (سبزی)	حسن بصری، ابو حنيفة، ابن ابی عبلة، شبیبة، مجاهد، حمید، قتادة، مطوعی، روایت ابان از عاصم
۲۰۸	انفال، ۷۲	وَلَايَتِهِمْ	وَلَايَتِهِمْ (سبزی)	حمزة، أعمش، يحيى بن وثاب، اخفش
۲۰۹	توبة، ۳	وَرَسُولُهُ	وَرَسُولُهُ (سبزی)	زيد بن علي، حسن بصری، مجاهد، ابوالسّمّال، حمید، عيسى بن عمر، ابن ابی اسحاق، روایت روح از يعقوب
۲۱۱	توبة، ۱۲	لَا إِيمَانَ لَهُمْ	لَا إِيمَانَ لَهُمْ (سبزی)	ابن عامر، حسن بصری، ابو حنيفة، ابن ابی عبلة، زيد بن علي، امام صادق (ع)
۲۱۱	توبة، ۱۳	أَيْمَانِهِمْ	إِيمَانِهِمْ (سبزی)	قرائت ناشناخته
۲۱۱	توبة، ۱۵	وَيَتُوبُ	وَيَتُوبُ (سبزی)	زيد بن علي، أعرج، ابن ابی اسحاق، عمرو بن عبید، رويس، يعقوب، حسن بصری، مقاتل، روایت يونس از ابو عمرو
۲۱۲	توبة، ۲۱	يُبَيِّنُ لَهُمْ	يُبَيِّنُهُمْ (سبزی)	حمزة، أعمش، طلحة، مطوعی
۲۱۲	توبة، ۲۱	رِضْوَانٍ	رُضْوَانٍ ^{۱۵} (سبزی)	شعبة، حسن بصری
۲۱۲	توبة، ۲۴	عَشِيرَتِكُمْ	عَشِيرَاتِكُمْ (سبزی)	شعبة، ابن مقسم، ابورجاء

صفحه	سوره و آیه	روایت حفص از عاصم	قرائت اصل نسخه	مطابق با قرائت
۲۱۴	توبه، ۳۰	عزیرُ ابنُ الله	عزیرُ ابنُ الله (طلایی)	ابن کثیر، نافع، ابن عامر، حمزه، ابوجعفر، ابن محیسن، أعمش، خلف
۲۱۶	توبه، ۳۹	تَنْفِرُوا	تَنْفِرُوا (سبز)	قرائت ناشناخته
۲۱۶	توبه، ۴۲	لَوِ اسْتَطَعْنَا	لَوِ اسْتَطَعْنَا ^{۱۶} (سبز)	حسن بصری، زید بن علی، روایت زانده از أعمش، و اصمعی از نافع
۲۱۸	توبه، ۵۴	كَسَالَى	كَسَالَى (سبز)	یحیی بن وثاب، ابراهیم نخعی
۲۱۸	توبه، ۵۷	مَغَارَات	مَغَارَات (سبز)	ابن ابی عبلة، ابوحویه، عبدالرحمن بن عوف، سعید بن جبیر
۲۱۸	توبه، ۵۷	مَدَّخَالًا	مَدَّخَالًا (سبز)	حسن بصری، یعقوب، ابن محیسن، ابن ابی اسحاق
۲۱۸	توبه، ۵۸	يَلْمُزِك	يَلْمُزِك (طلایی)	حسن بصری، یعقوب، ابن محیسن، أعرج، مجاهد، ابوحاتم
۲۱۹	توبه، ۶۱	أَذُنُ خَيْرٍ	أَذُنُ خَيْرٍ (سبز)	امام علی (ع)، حسن بصری، ابن ابی عبلة، ابو عبدالرحمن السلمي، ابن ابی اسحاق، عیسی بن عمر، طلحة، قتاده، زید بن علی، ابن مقسم
۲۱۹	توبه، ۶۱	و رَحْمَةً	و رَحْمَةً (سبز)	حمزه، أعمش، طلحة
۲۲۱	توبه، ۷۰	و ثَمُودَ	و ثَمُودَ (سبز)	أعمش، ابن مقسم، یحیی بن وثاب
۲۲۱	توبه، ۷۳	وَاغْلُظْ	وَاغْلُظْ (سبز)	ضحاک
۲۲۱	توبه، ۷۴	و مَا نَعْمُوا	و مَا نَعْمُوا (سبز)	حسن بن عمران (و اصحاب وی)
۲۲۲	توبه، ۷۹	يَلْمُزُونَ	يَلْمُزُونَ (طلایی)	حسن بصری، یعقوب، ابن محیسن، أعرج، مجاهد، ابوحاتم، شبیل بن عبید، ابو عبدالرحمن سلمی
۲۲۲	توبه، ۷۹	جَهْدَهُمْ	جَهْدَهُمْ (سبز)	عطاء، مجاهد، ابن هرمز، ابوحویه، أعرج، حمید،
۲۲۳	توبه، ۸۱	لَا تَنْفِرُوا	لَا تَنْفِرُوا (سبز)	قرائت ناشناخته
۲۲۶	توبه، ۱۰۰	و الْأَنْصَارِ	و الْأَنْصَارِ (سبز)	یعقوب، حسن بصری، عاصم الجحدری، قتاده، زعفرانی، ابن ابی عبلة
۲۲۸	توبه، ۱۱۱	فَيَقْتُلُونَ وَيُقْتَلُونَ	فَيَقْتُلُونَ وَيُقْتَلُونَ (سبز)	حمزه، کسائی، خلف، ابراهیم نخعی، حسن بصری، أعمش، ابن منذر
۲۲۹	توبه، ۱۱۸	خُلِفُوا	خَالَفُوا (سبز)	زید بن علی، امام باقر (ع)، امام سجاد (ع)، امام صادق (ع)، ابو عبدالرحمن سلمی، روایت ثابت از ابوجعفر
۲۳۲	یونس، ۵	وَالْحِسَابِ	وَالْحِسَابِ (سبز)	روایت ابوقرة از برخی
۲۳۲	یونس، ۱۰	أَنَّ الْحَمْدَ لِلَّهِ	أَنَّ الْحَمْدَ لِلَّهِ (سبز)	عکرمه، مجاهد، قتاده، یحیی بن یعمر، ابوحویه، ابن محیسن، ابوحاتم، ابن مقسم، زعفرانی، ابوحنیفه، روایت فزاری از یعقوب

۱۶. مانند نمونه های دیگر: لَوِ اطلعت، ولَوِ اتبع، أن لَوِ استقاموا، ولَوِ افتدی به.

صفحه	سوره و آیه	روایت حفص از عاصم	قرائت اصل نسخه	مطابق با قرائت
۲۳۲	یونس، ۱۱	لَقَضَىٰ إِلَيْهِمْ أَجْلَهُمْ	لَقَضَىٰ إِلَيْهِمْ أَجْلَهُمْ (سبز)	یعقوب، ابن مقسم، ابن ابی عبلة، زعفرانی
۲۳۵	یونس، ۲۴	وَ أَرْزَيْتَ	وَ أَرْزَيْتَ (سبز)	نصر بن عاصم، ابوالعالیه، ابن هرمز، أعرج، ابورجاء، حسن بصری، قتاده، حمید، روایت هارون از ابوعمر و
۲۳۶	یونس، ۲۸	فَرَزَيْلَنَا	فَرَزَيْلَنَا (سبز)	ابن ابی عبلة
۲۳۶	یونس، ۳۰	وَ رَدُّوا	وَ رَدُّوا (سبز)	یحیی بن وثاب
۲۳۹	یونس، ۶۰	وَ مَا ظَنُّ	وَ مَا ظَنُّ (سبز)	عیسی بن عمر
۲۴۰	یونس، ۶۱	وَ مَا يَعْرُبُ	وَ مَا يَعْرُبُ (سبز)	کسائی، یحیی بن وثاب، أعمش، طلحة بن مصرف
۲۴۰	یونس، ۶۱	اصغر ... اكبر	اصغر ... اكبر (طلایی)	حمزة، یعقوب، خلف، أعمش، حسن بصری، ابن ابی لیلی
۲۴۱	یونس، ۷۱	فَأَجْمِعُوا	فَأَجْمِعُوا (سبز)	زهری، أعمش، عاصم الجحدری، أعرج، ابورجاء، زعفرانی، ابن مقسم، حسن بصری، رويس
۲۴۲	یونس، ۸۱	ما جئتم به الشحر	ما جئتم به الشحر؟ (سبز)	ابوعمر و، قتاده، مجاهد، مجاهد، حسن بصری، حمید، ابن مقسم، ابوجعفر، ابان از عاصم، ابوحاتم از یعقوب
۲۴۳	یونس، ۸۹	دَعَوْتُكُمْ	دَعَوْتُكُمْ (سبز)	امام علی (ع)، سلمی، ضحاک، سدی، شعبة
۲۴۳	یونس، ۹۰	عَدُوا	عَدُوا (سبز)	ابن مقسم، زعفرانی، عكرمة، قتاده، حسن بصری، ابورجاء، یعقوب
۲۴۳	یونس، ۹۰	فَاتَّبَعَهُمْ	فَاتَّبَعَهُمْ (سبز)	حسن بصری، قتاده، طلحة، زعفرانی
۲۴۴	یونس، ۹۸	يُونُسَ	يُونُسَ (سبز)	نافع (روایت ابن جماز)، حسن بصری، ضحاک، سعید بن جبیر، طلحة، أعمش، عیسی بن عمر
۲۴۷	هود، ۵	يَتَّبِعُونَ صِدْوَرَهُمْ	تَتَّبِعُونَ صِدْوَرَهُمْ (سبز)	ابن عباس، یحیی بن یعمر، نصر بن عاصم
۲۴۸	هود، ۱۲	تَارِكُ بَعْضَ	تَارِكُ بَعْضَ (سبز)	قرائت ناشناخته
۲۴۸	هود، ۱۶	بَاطِلٌ مَا كَانُوا	بَاطِلٌ مَا كَانُوا (سبز)	قرائت ناشناخته
۲۴۸	هود، ۱۷	كِتَابَ مُوسَى	كِتَابَ مُوسَى (سبز)	محمد بن السائب الكلبي، منسوب به ابوعمران الجونی و عاصم الجحدری
۲۴۹	هود، ۲۲	لَا جِزْمَ	لَا جِزْمَ (سبز)	روایت هارون و عبید و همدانی از ابوعمر و
۲۵۰	هود، ۲۹	بِطَارِدِ الَّذِينَ	بِطَارِدِ الَّذِينَ (سبز)	ابوحيوة
۲۵۲	هود، ۴۶	عَمَلٌ غَيْرُ صَالِحٍ	عَمَلٌ غَيْرُ صَالِحٍ (سبز)	کسائی، ابن مقسم، زعفرانی، یعقوب، امام علی (ع)، عكرمة
۲۵۴	هود، ۶۱	إِلَى ثَمُودَ	إِلَى ثَمُودَ (سبز)	حسن بصری، یحیی بن وثاب، أعمش
۲۵۵	هود، ۶۶	خَزِيٍّ يَوْمئِذٍ	فَخَزِيٍّ يَوْمئِذٍ (سبز)	ابن السميع، طلحة، روایت خارجه از نافع
۲۵۵	هود، ۶۸	إِنْ ثَمُودًا	إِنْ ثَمُودًا (سبز)	ابن كثير، نافع، ابوعمر و، ابن عامر، شعبة، خلف، ابوجعفر

صفحه	سوره و آیه	روایت حفص از عاصم	قرائت اصل نسخه	مطابق با قرائت
۲۵۵	هود، ۶۸	لِثَمُودَ	لِثَمُودِ (سبزی)	کسائی، أعمش
۲۵۶	هود، ۷۸	اطهَرُ لَكُمْ	اطهَرُ لَكُمْ (سبزی)	حسن بصری، زید بن علی، عیسی بن عمر، سعید بن جبیر، سدی، ابوالبرهسم
۲۵۷	هود، ۸۴	مِنْ إِلِهِ غَيْرُهُ	مِنْ إِلِهِ غَيْرِهِ ^{۱۷} (سبزی)	کسائی، ابوجعفر، ابن وثاب، أعمش، مطوعی
۲۵۹	هود، ۹۳	مَكَانَتِكُمْ	مَكَانَاتِكُمْ (سبزی)	شعبه، حسن بصری، ابوعبدالرحمن سلمی
۲۵۹	هود، ۹۵	ثَمُودُ	ثَمُودُ (سبزی)	أعمش، یحیی بن وثاب، ابن مقسم
۲۶۱	هود، ۱۱۳	وَلَا تَرْكَنُوا	وَلَا تَرْكُنُوا (سبزی)	قتاده، طلحة، ابوحویه، ابن وثاب، أشهب، روایت هارون و عبدالوارث از ابوعمرو
۲۶۱	هود، ۱۱۳	فَتَمَسَّكُمْ	فَتِمَسَّكُمْ (سبزی)	أعمش، طلحة، ابن ابی لیلی، روایت محبوب از ابوعمرو
۲۶۲	یوسف، ۴	يُوسُفُ	يُوسُفُ (سبزی)	حسن بصری، عیسی بن عمر، طلحة بن مصرف، حمید، یحیی بن وثاب
۲۶۳	یوسف، ۱۰	يَلْتَقِيَهُ	تَلْتَقِيَهُ (سبزی)	حسن بصری، مجاهد، قتاده، ابوجراء، ابن ابی عبلة، روایت ابن کیسه از حمزه و روایت زائده از أعمش
۲۶۳	یوسف، ۱۳	لِيُخْرِزُنِي	لِيُخْرِزُنِي (سبزی)	نافع، ابن محیصن
۲۶۶	یوسف، ۳۰	نِسْوَةٌ	نُسْوَةٌ (سبزی)	أعمش، مفضل، سُلمی
۲۶۶	یوسف، ۳۱	حَانِشٌ	حاشا (سبزی)	ابوعمرو، ابوجعفر، ابن محیصن، شبیه، حمید، مطوعی، روایت اصمعی از نافع، ابن مسعود، ابی بن کعب
۲۶۹	یوسف، ۵۱	حَانِشٌ	حاشا (سبزی)	زهری، حسن بصری، عاصم الجحدری، حمید
۲۶۶	یوسف، ۳۳	السَّجْنُ	السَّجْنُ (سبزی)	ابن عباس، اشهب
۲۶۸	یوسف، ۴۵	بَعْدَ أُمَّةٍ	بَعْدَ أُمَّةٍ (سبزی)	حسن بصری، أعمش، یحیی بن وثاب، علقمة بن قیس
۲۷۰	یوسف، ۶۵	رُدَّتْ	رِدَّتْ (سبزی)	ابن عباس، عكرمة، سعید بن جبیر، ابوزین، ابوالبرهسم، ابن ابی عبلة، روایت ولید بن حسان از یعقوب، و روایت قتیبة و ابن ابی سریح از کسائی
۲۷۳	یوسف، ۸۱	إِنْ ابْنِكَ سَرَقَ	إِنْ ابْنِكَ سَرَقَ (سبزی)	حسن بصری، مجاهد ^{۱۸}
۲۷۳	یوسف، ۸۴	مِنْ الْخَزْنِ	مِنْ الْخَزْنِ (سبزی)	حسن بصری، مجاهد ^{۱۹}
۲۷۳	یوسف، ۸۶	خَزْنِي	خَزْنِي (سبزی)	قتاده، ابوالجوزاء، روایت قصبی از عبدالوارث از ابوعمور
۲۷۶	یوسف، ۱۱۰	وَلَا يُرَدُّ بِأَسْنَانَا	وَلَا يُرَدُّ بِأَسْنَا (سبزی)	
۲۷۶	یوسف، ۱۱۱	قَصَصِهِمْ	قَصَصِهِمْ (سبزی)	

۱۷. نیز عیناً در آیات ۵۰ (ص ۲۵۳) و ۶۱ (ص ۲۵۴) همین سوره هود.

۱۸. قرائت ابن دو، الْخَزْنِ است.

۱۹. قرائت ابن دو، خَزْنِي است.

صفحه	سوره و آیه	روایت حفص از عاصم	قرائت اصل نسخه	مطابق با قرائت
۲۷۶	یوسف، ۱۱۱	تَصْدِيقٌ / تَفْصِيْلٌ / رَحْمَةٌ	تَصْدِيقٌ / تَفْصِيْلٌ / رَحْمَةٌ (سبز)	زعفرانی، ابن ابی عبده، عیسی بن عمر ثقفی، حمران بن اعین
۲۷۹	رعد، ۱۳	كِبَاسِطٌ كَفِيْهِ	كِبَاسِطٌ كَفِيْهِ (سبز)	یحیی بن یعمر، زعفرانی
۲۸۴	رعد، ۴۲	الْكُفَّار	الکافر (سبز)	ابن کثیر، نافع، ابوعمر، ابوجعفر، ابن محیصن
۲۸۴	رعد، ۴۳	وَ مَنْ عِنْدَهُ عِلْمٌ وَ مَنْ عِنْدِهِ (سبز)	وَ مَنْ عِنْدِهِ (سبز)	امام علی (ع)، عمر بن الخطاب، ابی بن کعب
۲۸۵	ابراهیم، ۶	يُذَيِّجُوْنَ	يَذَيِّجُوْنَ (سبز)	ابن محیصن، مجاهد
۲۸۵	ابراهیم، ۹	ثَمُوْدٌ	ثمود (سبز)	أعمش، یحیی بن وثاب
۲۸۷	ابراهیم، ۱۸	الريح	الرياح (سبز)	نافع، ابوجعفر، ابن مقسم،
۲۸۷	ابراهیم، ۱۸	يَوْمٍ عَاصِفٍ	يَوْمٍ عَاصِفٍ (سبز)	ابراهیم نخعی، عاصم الجحدری، ابن ابی اسحاق، حسن بصری، ابراهیم بن بکیر
۲۸۷	ابراهیم، ۱۹	خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ	خَالَقِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ (سبز)	حمزة، کسائی، خلف، أعمش، حسن بصری
۲۸۹	ابراهیم، ۳۱	لَا يَبِيْعُ فِيْهِ وَلَا خِلَافٌ	لَا يَبِيْعُ فِيْهِ وَلَا خِلَافٌ (سبز) (طلایی)	ابوعمر، ابن کثیر، یعقوب، حسن بصری، ابن محیصن
۲۸۹	ابراهیم، ۳۴	وَ آتِيْكُمْ مِنْ كُلِّ مَا	وَ آتِيْكُمْ مِنْ كُلِّ مَا (سبز)	ابن عباس، حسن بصری، ضحاک، ابن مقسم، ابوحیوة، امام باقر (ع)، امام صادق (ع)، روایت مسیبی از نافع، ابان از عاصم، ابن فلیح از ابن کثیر، عبدالوارث از ابوعمر
۲۸۹	ابراهیم، ۳۵	وَ اجْتَبٰى	وَ اجْتَبٰى (سبز)	عاصم الجحدری، یحیی بن یعمر، عیسی بن عمر ثقفی،
۲۹۱	ابراهیم، ۵۰	مِنْ قَطْرَانٍ	مِنْ قَطْرَانٍ (سبز)	ابن عباس، ابوهریره، عکرمه، علقمة، قتادة، زعفرانی، سعید بن جبیر، ابن مقسم، عمرو بن عبید، روایت خارجه از ابوعمر، روایت کعب الفزاری و ابوحاتم از یعقوب
۲۹۱	حجر، ۱۸	فَاتَّبَعَهُ	فَاتَّبَعَهُ (سبز)	حسن بصری، قتادة، طلحة، زعفرانی، روایت حلوانی از ابن کثیر
۲۹۳	حجر، ۲۰	مَعَايشَ	معايش (سبز)	أعمش، ابوحنیفة، زید بن علی، أعرج، روایت خارجه بن مصعب و ابوقرة از نافع
۲۹۳	حجر، ۴۱	صِرَاطٌ عَلٰى مُسْتَقِيْمٍ	صِرَاطٌ عَلٰى مُسْتَقِيْمٍ (سبز)	ابن منذر، یعقوب، ابن مقسم، ابوحیوة، ضحاک، ابراهیم نخعی، مجاهد، قتادة، حمید، عمرو بن میمون، ابوبحریه، روایت ولید بن مسلم از ابن عامر
۲۹۵	حجر، ۵۵	الْقَانِطِيْنَ	القنطين (سبز)	حسن بصری، أعمش، طلحة، ابن وثاب، روایت حسین جعفی از ابوعمر و روایت ابن الصباح از حمزة
۲۹۶	حجر، ۷۲	سَكَرَتِهِمْ	سَكَرَاتِهِمْ (سبز)	ابن ابی عبده، روایت هارون از ابوعمر
۲۹۸	نحل، ۸	وَالْخَيْلِ وَالْبِغَالِ وَالْحَمِيْرِ	وَالْخَيْلِ وَالْبِغَالِ وَالْحَمِيْرِ (سبز)	ابن ابی عبده

صفحه	سوره و آیه	روایت حفص از عاصم	قرائت اصل نسخه	مطابق با قرائت
۳۰۳	نحل، ۵۹	هُون	هُوان (سبز)	ابن مسعود، عاصم الجحدری، عیسی بن الثقفی، ابن ابی عبلة
۳۰۴	نحل، ۶۲	مُفَرِّطُونَ	مُفَرِّطُونَ (سبز)	ابو جعفر، ابن ابی عبلة، أعرج، ابوعمران الجونی، روایت ولید بن مسلم از ابن عامر
۳۰۷	نحل، ۸۱	تُسَلِّمُونَ	تُسَلِّمُونَ (سبز)	ابن عباس، عمرو بن عبید، عکرمه، سعید بن جبیر
۳۱۰	نحل، ۱۰۹	لاجرم	لأجرم (سبز)	روایت هارون از ابو عمرو؛ روایت عبید و همدانی از ابو عمرو
۳۱۱	نحل، ۱۱۵	فَمَنْ اضْطُرَّ	فَمَنْ اضْطُرَّ (سبز)	ابو جعفر، ابوالسّمال
۳۱۳	اسراء، ۳	ذُرِّيَّةَ	ذُرِّيَّةَ (سبز)	أعمش، زید بن ثابت، ابان بن عثمان
۳۱۴	اسراء، ۱۲	والحساب	والحساب (سبز)	قرائت ناشناخته
۳۱۵	اسراء، ۲۴	الذَّل	الذَّل (سبز)	ابن عباس، عروة بن زبیر، ابوالسّمال، عاصم الجحدری، ابو حیوة، ابن ابی عبلة، سعید بن جبیر، ابورجاء، یحیی بن وثاب
۳۱۶	اسراء، ۳۱	خِطْنًا	خِطْنًا (سبز)	ابن عامر، ابو جعفر، ابو حیوة، زعفرانی
۳۱۶	اسراء، ۳۵	بالقسطاس	بالقسطاس (طلایی)	نافع، ابن کثیر، ابن عامر، ابو عمرو، شعبة، ابو جعفر، یعقوب
۳۱۸	اسراء، ۵۳	يَنْزِعُ	يَنْزِعُ (سبز)	طلحة بن مصرف
۳۱۹	اسراء، ۵۵	زُبورًا	زُبورًا (سبز)	حمزة، خلف، أعمش، ابوزین، یحیی بن وثاب
۳۱۹	اسراء، ۵۹	مُبْصِرَةً	مُبْصِرَةً (سبز)	امام سجاد (ع)، قتادة
۳۲۰	اسراء، ۶۹	الريح	الرياح (سبز)	ابو جعفر، ابن مقسم، شیبۀ، روایت ولید بن مسلم از ابن عامر
۳۲۲	اسراء، ۸۰	مُدْخَلٌ / مُخْرَجٌ	مُدْخَلٌ / مُخْرَجٌ (سبز)	حسن بصری، قتادة، ابو حیوة، حمید، ابن ابی عبلة، ابوالعالیة، نصر بن عاصم، عکرمه، ضحاک
۳۲۲	اسراء، ۸۳	نَا	نَا (سبز)	
۳۲۴	مریم، ۳	وَهَنَ	وَهَنَ (سبز)	أعمش
۳۲۴	مریم، ۴	خِفَتْ الموالی	خَفَّتِ الموالی (سبز)	عثمان بن عفان، زید بن ثابت، ابن عباس، سعید بن العاص، یحیی بن یعمر، سعید بن جبیر، امام سجاد (ع)، امام باقر (ع)، زید بن علی، روایت ولید بن مسلم از ابو عامر، و روایات ابن شریح از کسائی
۳۲۴	مریم، ۹	وقد خَلَقْتَنكَ	وَقَدْ خَلَقْنَاكَ (سبز)	حمزة، کسائی، ابن مقسم، أعمش، طلحة بن مصرف
۳۲۵	مریم، ۱۹	لَاهَبَ	لِيَهَبَ (سبز)	ابو عمرو، یعقوب، ورش از نافع، زهره، شیبۀ، ابن منذر، یزیدی، ابویحریة
۳۲۶	مریم، ۳۴	قول الحق	قول الحق (طلایی)	ابن کثیر، نافع، ابو عمرو، کسائی، خلف، ابو جعفر
۳۲۸	مریم، ۵۹	الصَّلوة	الصَّلوات (سبز)	ابن مسعود، ضحاک، ابن مقسم، حسن بصری

صفحه	سوره و آیه	روایت حفص از عاصم	قرائت اصل نسخه	مطابق با قرائت
۳۲۹	مریم، ۶۳	نُورِثُ	نُورِثُ (سبزو)	حسن بصری، أعرج، قتادة، ابو حویة، ابن ابی عبلة، ابن مقسم، ابورجاء، أعمش، مطوعی، عیسی بن عمر، روایت محبوب از ابو عمرو
۳۲۹	مریم، ۶۶	أُخْرِجُ	أُخْرِجُ (سبزو)	ابو حویة، ابن ابی عبلة، حسن بصری، روایت هارون از ابو عمرو، و روایت بصری از شعبة از عاصم
۳۳۲	طه، ۱۳	وَأَنَا اخْتَرْتُكَ	وَأَنَا اخْتَرْتُكَ (سبزو)	حمزة، خلف، طلحة، ابن ابی لیلی
۳۳۳	طه، ۳۱	أَشْدُدُ	أَشْدُدُ (سبزو)	ابن عامر، حسن بصری، زید بن علی، ابن ابی اسحاق، ابو حویة، روایت نهروانی از ابو جعفر
۳۳۸	طه، ۷۸	فَاتَّبَعَهُمْ	فَاتَّبَعَهُمْ (سبزو)	حسن بصری، روایت هارون و عبید و اصمعی از ابو عمرو
۳۴۰	طه، ۹۶	بَصُرْتُ بما لم يبصروا	بَصُرْتُ بما لم يبصروا (سبزو)	قرائت ناشناخته
۳۴۰	طه، ۹۶	فَقَبِضْتُ قَبِضَةً	فَقَبِضْتُ قَبِضَةً (سبزو)	قرائت ناشناخته
۳۴۰	طه، ۹۷	لَا مَسَاسَ	لَا مَسَاسَ (سبزو)	حسن بصری، ابو حویة، ابن ابی عبلة
۳۴۰	طه، ۹۷	ظَلَّتْ	ظَلَّتْ (سبزو)	ابن مسعود، قتادة، أعمش، ابو حویة، ابن ابی عبلة، ابوالبرهسم، مطوعی، ابورجاء
۳۴۲	طه، ۱۲۱	يَخْصِفَانِ	يَخْصِفَانِ (سبزو)	حسن بصری، أعرج
۳۴۳	طه، ۱۳۱	زَهْرَةٌ	زَهْرَةٌ (سبزو)	يعقوب، ابن مقسم، ابو حویة، طلحة، حسن بصری، زهري
۳۴۶	انبیاء، ۱۸	تَقْدِفُ	تَقْدِفُ (سبزو)	
۳۴۶	انبیاء، ۲۴	ذِكْرٌ من معی وذِکْرٌ من قبلی	ذِكْرٌ من معی وذِکْرٌ من قبلی (سبزو)	یحیی بن یعمر، ضحاک، روایت اویسی از ابو جعفر
۳۴۷	انبیاء، ۳۵	ذَائِقَةُ المَوْتِ	ذَائِقَةُ المَوْتِ (سبزو)	أعمش، ابو حویة، ابن ابی عبلة، یزیدی، یحیی بن وثاب، مطوعی
۳۵۳	انبیاء، ۹۲	أُمَّتْكُمْ أُمَّةٌ وَاحِدَةٌ	أُمَّتْكُمْ أُمَّةٌ وَاحِدَةٌ ^{۲۰} (سبزو)	ابن ابی اسحاق، الأشهب ^{۲۱}
۳۵۳	انبیاء، ۹۵	و حَرَامٌ	و حَرَامٌ (سبزو)	قرائت ناشناخته
۳۵۴	انبیاء، ۱۰۴	نَطْوَى السَّمَاءَ	نَطْوَى السَّمَاءَ (سبزو)	ابو جعفر، شیبیه بن نصح، أعرج، زهري، ابوالعالیه، ابن ابی عبلة
۳۵۵	حج، ۲	تَذْهَلُ كُلُّ مُرْضِعَةٍ	تَذْهَلُ كُلُّ مُرْضِعَةٍ (سبزو)	ابن السمیف، ابن ابی عبلة، ابو عمران الجونی
۳۵۶	حج، ۴	أَنَّهُ ... فَإِنَّهُ	إِنَّهُ ... فَإِنَّهُ (سبزو)	أعمش، حمید، مطوعی، ابوالعالیه، ابن ابی لیلی، ضحاک، یحیی بن یعمر، روایت حسین الجعفی از ابو عمرو

۲۰. قرائت حسن بصری، ابن ابی عبلة، ابو حویة، زعفرانی، و روایت حسین جعفی از ابو عمرو «أُمَّتْكُمْ أُمَّةٌ وَاحِدَةٌ» است.

۲۱. نک. مؤمنون، ۵۲.

صفحه	سوره و آیه	روایت حفص از عاصم	قرائت اصل نسخه	مطابق با قرائت
۳۵۶	حج، ۵	وَ نُقِرُّ... نُخْرِجُكُمْ	وَ نُقِرُّ... نُخْرِجُكُمْ (سبز)	روایت ابوحاتم از ابوزید، روایت مفضل و سعید از عاصم
۳۵۷	حج، ۱۳	صُرُّهُ	صُرُّهُ (سبز)	قرائت ناشناخته
۳۵۹	حج، ۲۵	سَوَاءٌ	سَوَاءٌ (طلایی)	قراء سبعة، غیر از حفص از عاصم
۳۶۰	حج، ۳۱	فَتَحْطِفُهُ الطَّيْرُ	فَتَحْطِفُهُ الطَّيْرُ (سبز) / فَتَحْطِفُهُ الطَّيْرُ (سبز)	حسن بصری، أعمش ابن مقسم
۳۶۰	حج، ۳۵	والمقیمى الصلوة	والمقیمى الصلوة (سبز)	حسن بصری، ابن ابی عبلة، ابوالسما، ابن ابی اسحاق، ابوعمر و به روایت محبوب و یونس و هارون و عبدالوارث
۳۶۱	حج، ۳۶	صَوَافٍ	صَوَافٍ (سبز) صَوَافٍ (سبز)	ابوموسی اشعری، حسن بصری، سفیان، أعرج و زید بن اسلم مجاهد، مجاهد، ضحاک، عطاء بن ابی رباح، أعمش
۳۶۳	حج، ۵۴	لهادِ الذین	لهادِ الذین (سبز)	ابوحیوة، ابن ابی عبلة، ابوالبرهسم
۳۶۸	مؤمنون، ۲۰	و شجرةٌ	و شجرةٌ (سبز)	ابومجلز، یحیی بن یعمر، ابراهیم النخعی، برخی از راویان عاصم و نافع (به نقل ابن خالویه)
۳۶۹	مؤمنون، ۲۹	مُنزَلًا	مُنزَلًا (سبز)	ابوحیوة، ابن ابی عبلة، ابان بن تغلب، روایت شعبه، حماد و مفضل از عاصم
۳۷۰	مؤمنون، ۳۶	هیهات	هیهات (سبز)	ابوجعفر، شبیة، عیسی بن عمر الثقفی
۳۷۰	مؤمنون، ۴۴	تترا	تترا (سبز)	ابن کثیر، ابوعمر و قتادة، ابوجعفر، حسن بصری، أعرج، ابن محیصن، شبیة
۳۷۱	مؤمنون، ۵۰	رَبْوَةٌ	رَبْوَةٌ (طلایی) رَبْوَةٌ (سبز)	ابن کثیر، ابوعمر و نافع، حمزة، کسائی ابن عباس، ابواسحاق السبئی، مطوعی، سعید بن مسیب، روایت نصر از عاصم
۳۷۱	مؤمنون، ۵۲	أُمَّتْكُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً	أُمَّتْكُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً (سبز)	حسن بصری، ابن ابی اسحاق ^{۲۲}
۳۷۱	مؤمنون، ۶۰	يُؤْتُونَ	يَأْتُونَ (سبز)	پیامبر (ص)، عائشة، ابن عباس، قتادة، أعمش، حسن بصری، ابراهیم النخعی، عاصم الجحدری، طلحة، حمید، ابوحیوة، روایت قورسی از ابوجعفر و ابوخلد از قتیبة
۳۷۱	مؤمنون، ۶۰	ما آتوا	ما آتوا (سبز)	پیامبر (ص)، عائشة، ابن عباس، قتادة، أعمش، حسن بصری، ابراهیم النخعی، عاصم الجحدری، زید بن علی، روایت ضریر و زید از یعقوب
۳۷۲	فرقان، ۳۶	فَدَمَرْنَاَهُمْ	فَدَمَرْنَاَهُمْ (سبز) فَدَمَرْنَاَهُمْ (سبز)	امام علی (ع) امام علی (ع)، حسن بصری، مسلمة بن محارب
۳۷۶	فرقان، ۷۷	لِزَامًا	لِزَامًا (سبز)	منهال، ابان بن تغلب، ابوالسما

صفحه	سوره و آیه	روایت حفص از عاصم	قرائت اصل نسخه	مطابق با قرائت
۳۷۶	شعراء، ۲	بَاخِعْ نَفْسِكَ	بَاخِعْ نَفْسِكَ (سبز)	قتاده و زید بن علی
۳۸۰	شعراء، ۶۰	فَاتَّبِعُوهُمْ	فَاتَّبِعُوهُمْ (سبز)	حسن بصری، عمرو بن عبید، ایوب، روایت زید از یعقوب
۳۸۰	شعراء، ۶۱	لَمُدْرِكُونَ	لَمُدْرِكُونَ (سبز)	أعرج
۳۸۲	شعراء، ۱۱۱	وَاتَّبَعَكَ الْأَرْدَلُونَ	وَاتَّبَعَكَ الْأَرْدَلُونَ (سبز)	ابن مسعود، أعمش، ضحاک، طلحة، ابن السمیغ یعقوب
۳۸۳	شعراء، ۱۱۴	بِطَارِدِ الْمُؤْمِنِينَ	بِطَارِدِ الْمُؤْمِنِينَ (سبز)	خالد بن زید بن العبدی
۳۸۳	شعراء، ۱۲۹	تَخْلُدُونَ	تَخْلُدُونَ (سبز)	قتاده
۳۸۷	شعراء، ۱۹۳	نَزَلَ بِهِ الرُّوحُ الْأَمِينُ	نَزَلَ بِهِ الرُّوحُ الْأَمِينُ (سبز)	ابن عامر، شعبة، حمزة، کسائی، یعقوب، خلف، أعمش، حسن بصری
۳۸۹	نمل، ۶	مِنْ لَدُنْ	مِنْ لَدُنْ (سبز)	روایت کسائی و یحیی از ابوبکر
۳۸۹	نمل، ۷	بِشِهَابٍ قَبَسٍ	بِشِهَابٍ قَبَسٍ (طلایی)	ابن کثیر، نافع، ابوعمر، ابن عامر، حسن بصری، ابوجعفر، یعقوب
۳۹۱	نمل، ۲۲	مِنْ سَبَأٍ	مِنْ سَبَأٍ (طلایی)	ابوعمر، ابن محیصن، حمید، و روایت بزری از ابن کثیر
۳۹۴	نمل، ۴۵	إِلَى ثَمُودَ	إِلَى ثَمُودَ (سبز)	قرائت ناشناخته
۳۹۶	نمل، ۶۶	بَلِ إِذْ أُرِكَ	بَلِ إِذْ أُرِكَ (طلایی)	ابن کثیر، ابوعمر، ابوجعفر، مجاهد
۳۹۷	نمل، ۸۱	بِهَدْيِ الْعَمِي	تَهْدِي الْعَمِي (سبز)	حمزة، طلحة، ابن ابی لیلی، أعمش
۳۹۷	نمل، ۸۲	تَكَلَّمَهُمْ	تَكَلَّمَهُمْ (سبز)	ابن عباس، سعید بن جبیر، مجاهد، عاصم الجحدری، ابن ابی لیلی
۳۹۸	نمل، ۸۹	فَرَجَ يَوْمَئِذٍ	فَرَجَ يَوْمَئِذٍ (طلایی)	ابن کثیر، ابوعمر، نافع، ابن عامر، یعقوب
۳۹۹	قصص، ۷	أُم مَوْسَى	إِم مَوْسَى (سبز)	ابوالبرهسم
۴۰۵	قصص، ۴۶	وَلَكِنْ رَحْمَةً	وَلَكِنْ رَحْمَةً (سبز)	عیسی بن عمر و ابو حیوة
۴۰۵	قصص، ۴۸	سِحْرَانِ	ساحِرَانِ (سبز)	ابوعمر، یعقوب، ابن کثیر، نافع، ابوجعفر، ابن عامر
۴۰۶	قصص، ۵۷	تُنَخَّطَفَ	تُنَخَّطَفَ (سبز)	قرائت ناشناخته
۴۰۶	قصص، ۵۹	فِي أُمَّهَا	فِي أُمَّهَا (سبز)	حمزة، کسائی و أعمش
۴۱۲	عنکبوت، ۱۷	تَخْلُقُونَ	تَخْلُقُونَ (سبز)	امام علی (ع)، سلمی، زید بن علی، ابن ابی لیلی
۴۱۴	عنکبوت، ۲۵	مَوَدَّةَ بَيْنِكُمْ	مَوَدَّةَ بَيْنِكُمْ (طلایی)	ابن کثیر، ابوعمر، کسائی، ابن محیصن، رویس
۴۱۴	عنکبوت، ۲۵	مَوَدَّةَ بَيْنِكُمْ	مَوَدَّةَ بَيْنِكُمْ (سبز)	نافع، ابن عامر، شعبة، خلف، ابوجعفر، حسن بصری
۴۱۵	عنکبوت، ۳۳	وَأَهْلِكَ	وَأَهْلِكَ (سبز)	قرائت ناشناخته
۴۱۵	عنکبوت، ۳۴	يَفْسُقُونَ	يَفْسِقُونَ (سبز)	أعمش، ابو حیوة، ابوالبرهسم
۴۱۵	عنکبوت، ۳۸	ثَمُودًا	ثَمُودًا (سبز)	ابن کثیر، نافع، ابوعمر، ابن عامر، شعبة، خلف، ابوجعفر
۴۱۹	عنکبوت، ۶۷	يُنَخَّطَفَ	يُنَخَّطَفَ (سبز)	قرائت ناشناخته

صفحه	سوره و آیه	روایت حفص از عاصم	قرائت اصل نسخه	مطابق با قرائت
۴۱۹	روم، ۳	فِي ادْنَى الْاَرْضِ	فِي ادَانِي الْاَرْضِ (سبز)	کلبی، ضحاک، ابن السمیع
۴۱۹	روم، ۳	عَلَيْهِمْ	عَلَيْهِمْ (سبز)	امام علی (ع)، ابن عمر، أعمش، ابن السمیع، ابو حویة
۴۱۹	روم، ۳	سَيُعْلَبُونَ	سَيُعْلَبُونَ (سبز)	ابن عمر، أعمش، حسن بصری، روایت کسائی از ابو عمرو
۴۲۳	روم، ۳۲	فَرَقُوا	فَارَقُوا (سبز)	امام علی (ع)، حمزة، کسائی، أعمش
۴۲۵	روم، ۴۸	خَلِيلِهِ	خَلِيلِهِ (سبز)	امام علی (ع)، ابن عباس، ضحاک، حسن بصری، أعمش
۴۲۶	روم، ۵۱	مُضْفَرًا	مُضْفَرًا (سبز)	جناب بن حبیب، ضحاک
۴۲۶	روم، ۵۳	بِهَادِ الْعُمَى	تَهْدِي الْعُمَى (سبز)	حمزة، يحيى بن وثاب، أعمش
۴۲۷	لقمان، ۳	هَدَىٰ وَرَحْمَةً	هَدَىٰ وَرَحْمَةً (سبز)	حمزة، أعمش، زعفرانی، طلحة
۴۲۷	لقمان، ۶	وَيَتَّخِذَهَا	وَيَتَّخِذَهَا (طالابی)	شعبة، ابو عمرو، ابن کثیر، نافع، ابو جعفر، ابن عامر
۴۲۹	لقمان، ۱۸	وَلَا تُصَعِّرْ	وَلَا تُصَاعِرْ (سبز)	نافع، حمزة، کسائی، ابو عمرو، زهري، ابن مقسم
۴۳۱	لقمان، ۳۲	كَالظَّلَلِ	كَالظَّلَالِ (سبز)	ابن مقسم و محمد بن الحنفیة
۴۳۷	احزاب، ۱۳	عَوْرَةٌ ... بَعْوَرَةٌ	عَوْرَةٌ ... بَعْوَرَةٌ (سبز)	ابو حویة، ابن ابی عبلة، ابن مقسم، ابن یعمر، ابورجاء، قتادة
۴۴۰	احزاب، ۳۱	وَمَنْ يَنْتَ مَنْكِنٍ / يَعْمَلُ	وَمَنْ تَنْتَ مَنْكِنٍ / تَعْمَلُ (سبز)	زيد بن علی، یعقوب به روایت زيد و روح، زعفرانی، عاصم الجحدری
۴۴۲	احزاب، ۴۰	وَلَكِنْ رَسُولَ اللَّهِ	وَلَكِنْ رَسُولَ اللَّهِ (سبز)	زعفرانی، یزیدی، قتادة، ابن ابی عبلة، عمرو بن عبید، زيد بن علی
۴۴۷	سبأ، ۳	عَالَمِ الْغَيْبِ	عَالَمِ الْغَيْبِ (سبز)	حمزة، کسائی، ابن وثاب، أعمش، المطوعی، ابن مقسم، طلحة
۴۴۷	سبأ، ۳	لَا يَعْرِبُ	لَا يَعْرِبُ (سبز)	حمزة، کسائی، أعمش، ابن وثاب
۴۴۸	سبأ، ۱۲	الرَّيْحِ	الرَّيَاخِ (سبز)	حسن بصری، ابو جعفر، شيبه، ابن مقسم، زعفرانی
۴۴۹	سبأ، ۱۶	أَكَلَ خَمِطٍ	أَكَلَ خَمِطٍ (طالابی)	ابو عمرو، طلحة، ابو حویة
۴۵۰	سبأ، ۱۹	رَبَّنَا بَاعِدْ	رَبَّنَا بَعْدْ (سبز)	ابن ابی عبلة، ابن السمیع، عبید الکلبی، سلمی
۴۵۲	سبأ، ۳۷	جَزَاءَ الضَّعْفِ	جَزَاءَ الضَّعْفِ (سبز)	ضحاک، قتادة، ابوالجوزاء
۴۵۴	سبأ، ۴۸	عَالَمِ	عَالَمِ (سبز)	ابن ابی عبلة، عیسی بن عمر، ابن ابی اسحاق، ابو حویة، روایت جریر از طلحة
۴۵۴	سبأ، ۴۸	الْغُيُوبِ	الْغُيُوبِ (سبز)	حمزة به روایت عجلی، ابن کثیر به روایت ابن فلیح، أعمش، طلحة بن مصرف
۴۵۴	سبأ، ۵۰	إِنْ ضَلَلْتُ	إِنْ ضَلَلْتُ (سبز)	حسن بصری، يحيى بن وثاب، ابورجاء، ابو حویة، طلحة بن مصرف
۴۵۴	سبأ، ۵۰	أَضَلُّ	إِضْلُ (سبز)	حسن بصری، يحيى بن وثاب، طلحة بن مصرف به روایت همدانی

صفحه	سوره و آیه	روایت حفص از عاصم	قرائت اصل نسخه	مطابق با قرائت
۴۵۶	فاطر، ۸	فَلَا تَذْهَبْ نَفْسُكَ	فَلَا تَذْهَبْ نَفْسُكَ (سبز)	ابوجعفر، ابوحویوة، قتادة، حمید، ابن محیصن، ابن مقسم، أعمش
۴۵۶	فاطر، ۱۱	يُنْقُصُ	يُنْقُصُ (سبز)	حسن بصری، سالم، مطوعی، قتادة، روایت روح و زید و رویس از یعقوب، روایت لؤلؤی از ابوعمرو
۴۵۹	فاطر، ۳۶	لَا يُقْضَى... لَا يُخَفَّفُ	لَا يُقْضَى... لَا يُخَفَّفُ (سبز)	ابن مقسم
۴۶۳	یس، ۲۹	صِيحَةٌ وَاحِدَةٌ	صِيحَةٌ وَاحِدَةٌ (سبز)	ابوجعفر، شیبه، أعرج
۴۶۴	یس، ۴۰	سَابِقُ النَّهَارِ	سَابِقُ النَّهَارِ (سبز)	ابوالمتوکل، ابوالجوزاء، ابوعمران، عاصم الجحدری
۴۶۵	یس، ۴۹	يَخْصِمُونَ	يَخْصِمُونَ (سبز)	روایت سعید بن جبیر، و شدائی، و حماد و وکیعی از ابوبکر (شعبه)
۴۶۵	یس، ۵۳	صِيحَةٌ وَاحِدَةٌ	صِيحَةٌ وَاحِدَةٌ (سبز)	ابوجعفر، شیبه، أعرج
۴۶۵	یس، ۵۵	فِي شُغْلٍ	فِي شُغْلٍ (سبز)	مجاهد، ابوالسمال، ابان بن تغلب، عبید بن عمیر،
۴۶۵	یس، ۶۰	أَلَمْ أَعْهَدْ	أَلَمْ أَعْهَدْ (سبز)	طلحة بن مصرف
۴۶۸	صافات، ۱۰	مَنْ خَطَفَ	مَنْ خَطَفَ (سبز) مَنْ خَطَفَ (سبز)	ابن عباس، حسن بصری، قتادة، أعرج، سعید بن جبیر حسن بصری، قتادة، أعرج، سعید بن جبیر، عیسی بن عمر، ابورجاء، عاصم الجحدری
۴۶۸	صافات، ۱۰	فَاتَّبَعَهُ	فَاتَّبَعَهُ (سبز)	حسن بصری، قتادة، طلحة
۴۷۰	صافات، ۵۵	فَاطَّلَعَ	فَاطَّلَعَ (سبز)	ابن عباس، حمید، ابن محیصن، زعفرانی، حسن بصری، روایت جَهْضَمِي و جعفر از ابوعمرو، روایت ابوبشر از ابن عامر
۴۷۶	ص، ۱۳	وَتَمُودُ	وَتَمُودُ (سبز)	قرائت ناشناخته
۴۷۶	ص، ۱۵	فَوَاقٍ	فَوَاقٍ (سبز)	حمزة، کسائی، أعمش، طلحة، زعفرانی
۴۷۶	ص، ۱۷	ذَا الْأَيْدِ	ذَا الْأَيْدِ (سبز)	قرائت ناشناخته
۴۷۷	ص، ۲۲	وَلَا تُشْطِطُ	وَلَا تُشْطِطُ (سبز)	ابورجاء، ابوالبرهسم، ابوحویوة، ابن ابی عبلة
۴۷۷	ص، ۲۳	وَعَزَنِي	وَعَزَنِي (سبز)	حسن بصری، ضحاک، یزید بن قطیب، عیسی بن عمر الثقفی
۴۷۹	ص، ۴۶	بِخَالِصَةِ ذِكْرِ الدَّارِ	بِخَالِصَةِ ذِكْرِ الدَّارِ (سبز)	نافع، روایت هشام از ابن عامر
۴۸۰	ص، ۵۸	وَآخِرُ	وَآخِرُ (سبز)	ابوعمرو، یعقوب، عاصم الجحدری، مجاهد، حمید، ابن محیصن، حسن بصری
۴۸۰	ص، ۵۸	مِنْ شَكْلِهِ	مِنْ شَكْلِهِ (سبز)	مجاهد، ابوبحرية
۴۸۰	ص، ۵۹	مُقْتَحِمٌ	مُقْتَحِمٌ (سبز)	قرائت ناشناخته
۴۸۲	زمر، ۳	كَاذِبٌ	كَاذِبٌ (سبز)	أعمش، عاصم الجحدری، ابوالبرهسم، ابن مقسم

صفحه	سوره و آیه	روایت حفص از عاصم	قرائت اصل نسخه	مطابق با قرائت
۴۸۵	زمر، ۲۱	مُصَفَّرًا	مُصَفَّرًا ^{۲۳} (سبز)	ضحاک
۴۸۶	زمر، ۲۹	سَلَمًا	سَلِمًا	قرائت ناشناخته
۴۸۶	زمر، ۳۰	مِثٌّ ... مِيتُونَ	مَائْتٌ ... مَائْتُونَ (سبز)	حسن بصری، ابن محیصن، ابن ابی اسحاق، ابن السمیفغ، عیسی بن عمر، عبدالله بن الزبیر
۴۸۷	زمر، ۳۹	مَكَانَتِكُمْ	مَكَانَاتِكُمْ (سبز)	شعبه، حسن بصری
۴۹۰	زمر، ۵۹	جَاءَ تَكِّ / فَكَذِبَتْ / وَاسْتَكْبَرَتْ / وَكُنَتْ	جَاءَ تَكِّ / فَكَذِبَتْ / وَاسْتَكْبَرَتْ / وَكُنَتْ (سبز)	عمر بن عبدالرحمن بن ابی بکر، یحیی بن یعمر، محمد بن عیسی الاصبهانی، ابو حیوة، ابن مقسم، عاصم الجحدری، زعفرانی، روایت شافعی از ابن کثیر
۴۹۰	زمر، ۶۰	مُسَوِّدَةً	مُسَوَّادَةً (سبز)	نامعین (قُرئ) ۲۴
۴۹۱	زمر، ۶۸	فَصَعَّقَ	فَصَعَّقَ (سبز)	زید بن علی، عاصم الجحدری، ابن السمیفغ، یحیی بن یعمر
۴۹۱	زمر، ۶۹	وَأَشْرَقَتْ	وَأَشْرَقَتْ (سبز)	ابن عباس، ابوالبرهسم، روایت عنبری از شعبه از عاصم
۴۹۶	غافر، ۳۱	وَتَمُودٌ	وَتَمُودٌ (سبز)	أعمش
۴۹۸	غافر، ۴۳	لَا جَزْمَ	لَأَجْرَمَ (سبز)	روایت هارون از ابو عمرو؛ روایت عبید و همدانی از ابو عمرو
۴۹۹	غافر، ۵۱	يَقُومُ الْأَشْهَادَ	تَقُومُ الْأَشْهَادَ (قرمز) يَقُومُ الْأَشْهَادَ (سبز)	رازی از هشام، أعرج، منقری از عبدالوارث قراء سبعة
۵۰۰	غافر، ۶۵	صُورَكُمُ	صِوْرَكُمُ (سبز)	زید بن علی، ابوزین، حسن بصری، أعمش
۵۱۴	شوری، ۲۷	بِقَدْرِ مَا يَشَاءُ	بِقَدْرِ مَا يَشَاءُ (سبز)	قرائت ناشناخته
۵۱۴	شوری، ۲۸	فَتَنطُوا	فَتِنطُوا (سبز)	أعمش، ابن ابی لیلی، یحیی بن وثاب، طلحة
۵۱۴	شوری، ۳۳	الرِّيحِ	الرِّيحِ (سبز)	نافع، ابوجعفر، حسن بصری، شیبه، ابن مقسم
۵۱۸	زخرف، ۱۷	مُسَوِّدًا	مُسَوَّادًا (سبز)	ضحاک
۵۱۹	زخرف، ۲۴	جَنَّتِكُمْ	جَنَّنَاكُمْ (سبز)	ابوحفص، شیبه، ابن مقسم، زعفرانی، ابن ابی عبلة، ابوشیخ الهنائی
۵۲۲	زخرف، ۶۱	وَإِنَّهُ لَعَلَّمَ	وَإِنَّهُ لَعَلَّمَ (سبز)	ابن عباس، ابوهریره، ابن مقسم، ابن محیصن، حمید، قتادة، ضحاک
۵۲۴	زخرف، ۸۳	حَتَّى يَلِاقُوا	حَتَّى يَلْقُوا (سبز)	ابوجعفر، ابن محیصن، مجاهد، ابن السمیفغ، حمید
۵۲۸	جاثیه، ۱۳	جَمِيعًا مِّنْهُ	جَمِيعًا مِّنْهُ (سبز)	ابن عباس، عبدالله بن عمر، عاصم الجحدری، عبید بن عمرو، یزیدی، ابن محیصن، روایت ابن مسلم از ابن عامر، روایت صوفی، و عنبری و ادیب از شعبه از عاصم
۵۳۳	احقاف، ۱۲	كِتَابُ مُوسَى	كِتَابُ مُوسَى (سبز)	کلبی

۲۳. ظاهراً در نسخه، مُصَفَّرًا اعراب گذاری شده است.

۲۴. اخفش، معانی القرآن، ۲/۴۵۶، نک: زخرف، ۱۷.

صفحه	سوره و آیه	روایت حفص از عاصم	قرائت اصل نسخه	مطابق با قرائت
۵۳۳	احقاف، ۱۵	فَصَالَهُ	فَصَلُهُ (سبزی)	ابورجاء، قتاده، عاصم الجحدری، یعقوب
۵۳۶	احقاف، ۲۸	اِفْكُهُمْ	اَفْكُهُمْ (سبزی)	ابن عباس، عکرمه
۵۴۰	محمد، ۲۲	تَقَطُّعُوا	تَقَطُّعُوا (سبزی)	حسن بصری
۵۴۰	محمد، ۲۵	اَمَلَى لَهُمْ	اُمَلَى لَهُمْ (سبزی)	عاصم الجحدری، عیسی بن عمر، ابوجعفر، أعرج، روایت زید از یعقوب
۵۴۵	فتح، ۲۵	تَرَاتِلُوا	تَرَاتِلُوا (سبزی)	ابن ابی عبلة، ابوحویة، ابن مقسم
۵۴۶	حجرات، ۱	لَا تُقَدِّمُوا	لَا تُقَدِّمُوا (سبزی)	ابن عباس، ابوحویة، ضحاک، قتاده، ابن مقسم، عکرمه، یعقوب، سلمی
۵۵۱	ق، ۱۸	مَا يَلْفُظُ	مَا يَلْفُظُ (سبزی)	محمد بن ابی معدان
۵۵۱	ق، ۲۲	كُنْتُ / عَنْكَ غَطَاءُ ك فَبَصْرِكَ	كُنْتُ / عَنْكَ غَطَاءُ ك فَبَصْرِكَ (سبزی)	عاصم الجحدری
۵۵۵	ذاریات، ۴۳	فِي ثَمُودَ	فِي ثَمُودَ (سبزی)	أعمش، ضحاک
۵۵۶	ذاریات، ۵۸	الرِّزَاقِ	الرِّزَاقِ (سبزی)	ابن محیصن، ضحاک
۵۵۸	طور، ۴۵	حَتَّى يَلْقُوا	حَتَّى يَلْقُوا (سبزی)	ابوجعفر، ابن محیصن، مجاهد، ابن السمیغ، حمید
۵۶۱	نجم، ۵۰	عَادَا الْأُولَى	عَادَا الْأُولَى (سبزی)	ابن مسعود، ابی بن کعب ^{۲۵}
۵۶۲	قمر، ۷	خُشَعًا	خَاشِعًا (سبزی)	حمزة، کسائی، ابوعمرو، یعقوب، حسن بصری
۵۶۳	قمر، ۳۱	الْمُحْتَظَرِ	الْمُحْتَظَرِ (سبزی)	حسن بصری، ابوحویة، ابوالسّمال، روایت عبید و ادیب از شعبه
۵۶۵	الرحمن، ۱۴	خَلَقَ الْإِنْسَانَ	خُلِقَ الْإِنْسَانُ (سبزی)	قرائت ناشناخته
۵۶۵	الرحمن، ۱۵	خَلَقَ الْجَانَّ	خُلِقَ الْجَانُّ (سبزی)	قرائت ناشناخته
۵۶۶	الرحمن، ۳۵	شَوَاطِئَ	شَوَاطِئَ (سبزی)	ابن کثیر، حسن بصری، ابن محیصن، أعمش، عیسی بن عمر، مطوعی
۵۶۸	الرحمن، ۷۶	رَفْرَفٍ / عَبْقَرِي	رَفْرَفٍ / عَبْقَرِي (سبزی)	قراءة النبی (ص)، عثمان بن عفان، ابن مقسم، عاصم الجحدری، نصر بن عاصم، ابن محیصن، حسن بصری، ابوحویة، زعفرانی
۵۶۸	واقعة، ۳	خَافِضَةٌ رَافِعَةٌ	خَافِضَةٌ رَافِعَةٌ (سبزی)	زید بن علی، ابن مقسم، ابوحویة، ابن ابی عبلة، حسن بصری، زعفرانی
۵۶۹	واقعة، ۲۱	وَلَحْمِ طَيْرٍ	وَلَحْمِ طَائِرٍ (سبزی)	قرائت ناشناخته
۵۷۰	واقعة، ۶۵	فَطَلْتُمْ	فَطَلْتُمْ (سبزی)	أعمش، ابوحویة، قتاده، ابوالبرهسم، ابن ابی عبلة، روایت ثوری از ابن مسعود، ابن مجاهد، ابن نبهان از عاصم، روایت جعفری از شعبه از عاصم

۲۵. ذکره القرطبي في سورة الاعراف، الآية ۶۵؛ قال أبو حاتم: وفي حرف أبي وابن مسعود «عاد الأولى» (النجم: ۵۰) بغير ألف.

صفحه	سوره و آیه	روایت حفص از عاصم	قرائت اصل نسخه	مطابق با قرائت
۵۷۱	واقعة، ۷۵	فَلَا أُقْسِمُ	فَلَا أُقْسِمُ (سبز)	حسن بصری، حمید، عیسی بن عمر
۵۷۱	واقعة، ۸۹	فَرَوْحٌ	فَرَوْحٌ (سبز)	عائشة، ابن عباس، ابوبحرية، حسن بصری، قتادة، ضحاک، زعفرانی، ابن مقسم، ابوعمرو، حسن بصری، یزیدی، ابویحیة، ابن منذر
۵۷۳	حدید، ۸	أَخَذَ مِيثَاقَكُمْ	أَخَذَ مِيثَاقَكُمْ (سبز)	ابوعمرو، حسن بصری، یزیدی، ابویحیة، ابن منذر
۵۷۴	حدید، ۱۳	أَنْظُرُونَا	أَنْظُرُونَا (سبز)	حمزة، أعمش، یحیی بن وثاب، زید بن علی، طلحة، مطوعی
۵۷۶	حدید، ۲۳	أَتَاكُمْ	أَتَاكُمْ (سبز)	ابوعمرو، ابوالعالیة، نصر بن عاصم، حسن بصری، زعفرانی، ابوعبید
۵۷۶	حدید، ۲۷	رَأْفَةٌ	رَأْفَةٌ (سبز)	ابن جریج، روایت داود بن ابی هند از مجاهد، ابن مقسم، امام علی (ع)
۵۸۲	حشر، ۷	كَيْ لَا يَكُونَ دُولَةً	كَيْ لَا تَكُونَ دُولَةً (سبز)	ابوجعفر، أعرج، ابویحیة، روایت هشام از ابن عامر
۵۸۷	مجادلة، ۱۰	وَلَا تُؤْمِسُكُمَا	وَلَا تُؤْمِسُكُمَا (سبز)	حسن بصری، ابن ابی لیلی، ابویحیة، ابن عباس، عكرمة، روایت معاذ از ابوعمرو
۵۹۰	جمعة، ۱	الملك القدوس	الملك القدوس العزیز الحكيم (سبز)	ابووائل شقیق بن سلمة، مسلمة بن محارب، ابوالعالیة، نصر بن عاصم، سلمی
۵۹۲	منافقون، ۴	حُشْبٌ	حُشْبٌ (سبز)	ابن عباس، سعید بن مسیب، سعید بن جبیر، ابن ابی عبلة
۵۹۳	منافقون، ۱۰	وَأَكُنَّ	وَأَكُنَّ (سبز)	ابوعمرو، ابن محیصن، ابن مقسم، أعمش، عمرو بن عبید، حسن بصری، سعید بن جبیر، ابورجاء
۵۹۴	تغابن، ۳	صُورُكُمْ	صُورُكُمْ (سبز)	زید بن علی، ابوزین، حسن بصری، أعمش
۵۹۵	تغابن، ۱۱	يَهْدَ قَلْبِهِ	يُهْدَى قَلْبُهُ (سبز)	امام علی (ع)، سلمی، ضحاک، سعید بن جبیر، قتادة
۶۰۰	تحریم، ۹	وَأَغْلَظُ	وَأَغْلَظُ (سبز)	ضحاک
۶۰۶	حاقة، ۵۴	ثَمُودٌ	ثَمُودٌ (سبز)	أعمش، یحیی بن وثاب، ابن مقسم
۶۰۸	حاقة، ۳۸	فَلَا أُقْسِمُ	فَلَا أُقْسِمُ (سبز)	حسن بصری، حمید، عیسی بن عمر ^{۲۶}
۶۰۹	معارج، ۱۱	عَذَابٍ يَوْمِيذٍ	عَذَابٍ يَوْمِيذٍ (سبز)	ابن السمیغ، ابویحیة
۶۱۰	معارج، ۴۲	حَتَّى يَلْقَاوَا	حَتَّى يَلْقَاوَا (سبز)	ابوجعفر، ابن محیصن، مجاهد، ابن السمیغ، حمید
۶۱۸	مدثر، ۴۴	الْمَسْكِينِ	الْمَسَاكِينِ (سبز)	قرائت ناشناخته
۶۱۹	قیامة، ۱۰	أَيِّنَ الْمَفْرَ	أَيِّنَ الْمَفْرَ (سبز)	امام حسین (ع)، ابن عباس، عكرمة، ابویحیة، ابن ابی عبلة، قتادة، ضحاک، مجاهد، ابورجاء، ابوزین
۶۲۹	تکویر، ۸-۹	سُئِلَتْ ... قُتِلَتْ	سَأَلَتْ ... قُتِلَتْ (سبز)	امام علی (ع)، امام صادق (ع)، زید بن علی، ابن مسعود، ابی بن کعب، ابن عباس، مجاهد، عمرو بن عبید، عكرمة
۶۳۰	تکویر، ۲۰	بِضْنِينَ	بِضْنِينَ (سبز)	ابن کثیر، کسائی، ابوعمرو، یعقوب

۶۳۶	بروج، ۱۸	و ثمود	و ثمود (سبز)	ضحاک، أبان بن تغلب، یحیی بن وثاب، أعمش
۶۳۹	فجر، ۶	بعاد	بعاد (سبز)	حسن بصری، ابوالعالیه، عبدالله بن الزبیر
۶۴۰	بلد، ۱۳-۱۴	فک رقیبة أو اطعم	فک رقیبة أو اطعم (طلایی)	ابن کثیر، ابوعمر، کسائی، قتاده، حسن بصری، امام علی (ع)
۶۴۰	بلد، ۱۴	ذی مسغیة	ذا مسغیة (سبز)	امام علی (ع)، حسن بصری، ابوجاء
۶۴۱	شمس، ۱۱	ثمود	ثمود (سبز)	ضحاک، أعمش

رسم و املاء

املائی کلمات در این نسخه قرآنی عموماً با قواعد ذکر شده در کتب قدیم رسم چون المقتنع ابوعمر و دانی و مختصر التبیین لهجاء التنزیل اثر ابوداود سلیمان بن نجاح مطابقت دارد. فی المثل کاتب کلمة ابراهیم را در سوره بقره، همواره «ابرهیم» می نویسد، و در سایر سوره ها به صورت ابرهیم می نویسد. الف را در حرف نداء در کلماتی چون ینوح، ینی، و مانند آن حذف می کند. الیل را همواره با یک لام کتابت می کند. با این همه، نمونه های متعددی را در این نسخه قرآنی به خط کوفی از قرن دوم می توان یافت که رسم کلمات با املائی موسوم به رسم عثمانی در مصحف قاهره (امیری) مطابقت ندارد. از جمله آنکه کاتب همواره کلمات بایات، بایة، بایاتنا، بالآیات را با دو دندان به صورت باییت، باییة باییتنا، و بالاییت می نویسد. بآئی را همواره بآیی می نویسد (مثلاً در جاثیة، ۶، در ص ۵۲۸). صرط را همواره با الف «صرط» و اسباط را همواره به حذف الف «اسبط» می نویسد. جدول زیر نمونه هایی از مهم ترین موارد تفاوت رسم در نسخه ۴۲۵۱ موزه ملی ایران را با رسم موسوم به عثمانی مقایسه می کند.

صفحه	آیه و سوره	رسم عثمانی (مصحف قاهره)	رسم در نسخه ۴۲۵۱
۱۵	بقره، ۱۱۵	وسع	واسع
۱۶	بقره، ۱۲۱	تلاوته	تلوته
۱۷	بقره، ۱۲۸	مناسکنا	منسکنا
۱۸	بقره، ۱۳۶	الاسباط	الاسبط
۲۰	بقره، ۱۴۵	بتابع	بتبع
۲۲	بقره، ۱۵۵	الامول	الاموال
۲۲	بقره، ۱۵۸	شعائر	شعئر
۲۲	بقره، ۱۵۸	شاکر	شکر
۲۶	بقره، ۱۷۸	فاتباغ	فاتبع
۲۸	بقره، ۱۸۷	تختانون	تختنون
۳۰	بقره، ۱۹۶	کاملة / حاضری	کملة / حضری
۴۱	بقره، ۲۴۷	طالوت	طلوت

صفحه	آیه و سوره	رسم عثمانی (مصحف قاهره)	رسم در نسخه ۴۲۵۱
۴۲	بقره، ۲۴۸	التابوت	التبوت
۴۲	بقره، ۲۴۹	جاوزه	جوزه
۴۲	بقره، ۲۵۰	لجالوت	لجلوت
۴۴	بقره، ۲۵۶	اکراه	اکره
۴۴	بقره، ۲۵۷	اولیائهم	اولیهم
۴۷	بقره، ۲۶۶	اعصار	اعصر
۴۸	بقره، ۲۷۳	الحافا	الحفا
۵۸	آل عمران، ۳۷	المحراب	المحرب
۵۸	آل عمران، ۳۸	هنالك	هنلك
۶۰	آل عمران، ۵۱	صرط	صراط
۶۰	آل عمران، ۵۶	رافعک	رفعک
۷۱	آل عمران، ۱۲۲	طائفتان	طائفتن
۷۳	آل عمران، ۱۳۳	وسارعوا	وسرعوا
۷۶	آل عمران، ۱۵۵	الجمعان	الجمعن
۷۸	آل عمران، ۱۶۶	الجمعان	الجمعن
۸۳	آل عمران، ۱۹۹	و صابروا و رابطوا	وصبروا و ربطوا
۸۷	نساء، ۱۶	والذان	والذن
۸۸	نساء، ۲۰	استبدال / قنطارا	استبدال / قنطرا
۹۰	نساء، ۳۱	كبائر	کبیر
۱۰۵	نساء، ۱۰۳	اطمأنتم	اطمنتم
۱۲۳	مائدة، ۲۳	رجلان	رجلن
۱۲۴	مائدة، ۲۹	جزوا	جزاؤ
۱۲۵	مائدة، ۳۳	جزوا	جزاؤ
۱۳۰	مائدة، ۵۸	نادیتم	ندیتم
۱۳۱	مائدة، ۶۴	میسوطتان	میسوطتن
۱۳۱	مائدة، ۶۴	اطفأها	اطفها
۱۳۵	مائدة، ۸۵	جزاء	جزاؤ ^{۲۷}
۱۴۰	مائدة، ۱۱۲	الحوارین / الحواریون	الحوارین / الحوریون

صفحه	آیه و سوره	رسم عثمانی (مصحف قاهره)	رسم در نسخه ۴۲۵۱
۱۴۳	انعام، ۶	انشأنا	انشنا
۱۵۳	انعام، ۷۷	بازغاً / بازغة	بزغاً / بزغة
۱۶۸	اعراف، ۴	قائلون	قیلون
۱۷۰	اعراف، ۱۸	لاماآن	لامن
۱۷۰	اعراف، ۲۱	قاسمها	قسمها
۱۷۸	اعراف، ۷۱	اباوکم	ابوکم
۱۸۵	اعراف، ۱۳۳	الطوفان/الضفادع	الطوفن/الضفدع
۱۸۶	اعراف، ۱۳۷	کلمة	کلمت
۱۸۹	اعراف، ۱۵۰ و ۱۵۴	الالواح	الالوح
۱۸۹	اعراف، ۱۵۵	ایبی	ایای
۱۹۵	اعراف، ۱۸۵	فبای	فبایی
۲۰۸	انفال، ۷۲ و ۷۴	آووا	آوو
۲۱۲	توبة، ۲۰	الفائزون	الفئزون
۲۱۶	توبة، ۴۱	خفافاً و ثقلاً	خففاً و ثقلاً
۲۱۷	توبة، ۴۴ و ۴۵	یستئذنک	یستاذنک
۲۱۷	توبة، ۴۷	لأوضعوا	لاأوضعوا ^{۲۸}
۲۲۱	توبة، ۷۰	نبأ	نبؤا
۲۲۵	توبة، ۹۷	نفقا	نفقا
۲۲۵	توبة، ۹۸	الدوائر	الدوئر
۲۲۷	توبة، ۱۰۷	ضراراً / ارضاداً / حارب	ضرراً / ارضداً / حرب
۲۳۹	یونس، ۵۴	رأوا	رأو ^{۲۹}
۲۴۴	یونس، ۹۵	کلمت	کلمة
۲۵۸	هود، ۸۷	اباونا	ابونا
۲۶۶	یوسف، ۳۱	حش	حاش / حاشا
۲۸۴	رعد، ۴۲	الکفر	الکفار
۲۹۶	حجر، ۷۹	لبامم	لبامم

۲۸. نسخه قرآن ش ۱ در کتابخانه رضا (رامپور، هند)، نسخه Marcel 18/1 در کتابخانه ملی روسیه (سن پترزبورگ)، نسخه های Arabe339 و Arabe348(c) و Arabe332 و Arabe342 و Arabe349(a) در کتابخانه ملی فرانسه (پاریس)، نسخه W.552 در موزه هنر والتز (بالتیمور)، و نسخه Or. ۲۱۶۵ در کتابخانه بریتانیا (لندن)، در این آیه، همین املاء (لاأوضعوا) با زیادت الف را دارند.

۲۹. نیز عیناً در غافر، ۸۴ و ۸۵ (ص ۵۰۳)، جمعة، ۱۱ (ص ۵۹۲)، و جن، ۲۴ (ص ۶۱۴).

صفحه	آیه و سوره	رسم عثمانی (مصحف قاهره)	رسم در نسخه ۴۲۵۱
۲۹۸	نحل، ۱۴	مواخر	موخر
۳۰۷	نحل، ۸۶	شركاؤنا	شركونا
۳۰۸	نحل، ۹۲	اربی	اربا
۳۲۴	مریم، ۵	عاقرا	عقرا
۳۳۵	طه، ۴۷	فاتياه	فاتيه
۳۳۸	طه، ۷۶	جزاء	جزاؤ
۳۴۵	انبیاء، ۵	شاعر	شعر
۳۹۲	نمل، ۲۸	بکتبی	بکتابی
۳۹۴	نمل، ۴۵	فریقان	فریقن
۳۹۸	نمل، ۸۸	جامدة	جمدة
۴۰۱	قصص، ۱۸ و ۲۱	خائفاً	خيفاً
۴۰۳	قصص، ۳۲	فذنک برهنان	فذانک برهنن
۴۰۴	قصص، ۳۶	أبائنا	أبئنا
۴۰۵	قصص، ۴۵	انشأنا/ فتناول/ ثاویاً	انشنا/ فتناول/ ثویاً
۴۲۲	روم، ۲۴	فيحي	فيحيی
۴۳۷	احزاب، ۱۴	لأتوها	لأتوها ^۳
۴۴۹	سبأ، ۱۴	منسأته	منسته
۴۶۳	یس، ۲۳	الرحمن	الرحمان
۴۷۱	صافات، ۷۵	نادینا	نادانا
۴۷۲	صافات، ۹۹	ذاهب	ذهب
۴۸۲	زمر، ۳	الخالص	الخالص
۴۸۸	زمر، ۴۵	اشمأزت	اشمزت
۴۹۱	زمر، ۶۹	و جای	و جی
۴۹۹	غافر، ۵۰	دعوا	دعا
۵۱۵	شوری، ۴۰	جزاؤا	جزاو
۵۱۸	زخرف، ۸	مضی	مضا
۵۴۲	فتح، ۶	الظانین	الظنن

۳۰. نسخه MaVII165 در دانشگاه توپینگن، نسخه E20 در مؤسسه شرقشناسی روسیه (سن پترزبورگ)، نسخه های Arabe6087 و Arabe399 و Arabe359(a) و Arabe355(a) در کتابخانه ملی فرانسه (پاریس)، و نسخه W.554 در موزه هنر والترز (بالتیمور) در این آیه، همین املاء (لأتوها) با زیادت الف را دارند.

صفحه	آیه و سوره	رسم عثمانی (مصحف قاهره)	رسم در نسخه ۴۲۵۱
۵۵۷	طور، ۲۹	بکاهن	بکهن
۵۶۱	نجم، ۴۱	یجزیه	یجزاه
۵۶۵	الرحمن، ۱۰	للانام	للانم
۵۶۶	الرحمن، ۲۴	المنشآت	المنشت
۵۶۶	الرحمن، ۳۵	شواظ / نحاس	شوظ / نحس
۵۶۷	الرحمن، ۴۸	ذواتا	ذوتا
۵۶۷	الرحمن، ۵۴	جنی	جنا
۵۶۷	الرحمن، ۶۰	جزاء	جزاو
۵۸۴	حشر، ۱۷	جزاؤا	جزاو
۵۸۴	حشر، ۲۰	الفائزون	الفئزون
۵۹۳	منافقون، ۵	لووا	لوو
۶۰۱	ملک، ۸	کلما	کل ما ^۳
۶۰۷	حاقة، ۱۷	أرجائها	أرجئها
۶۱۳	جن، ۹	الان	الن
۶۱۴	جن، ۱۶	ألو	أن لو
۶۲۲	انسان، ۱۶	قواریرا	قواریر
۶۲۳	مرسلات، ۱۲	لأئی	لأیی
۶۲۵	نبأ، ۲۵	غساقا	غسقا
۶۴۰	فجر، ۲۳	و جای	و جی
۶۴۲	ضحی، ۸	عائلاً	عئلاً

اصلاحات صورت گرفته در متن

همانند اغلب نسخه‌های کهن قرآنی، نسخه ۴۲۵۱ موزه ملی ایران هنگام کتابت یا پس از آن، به سبب وجود برخی اشتباهات متنی تصحیح شده است. فهرست زیر برخی از موارد آشکارا اصلاح شده بر روی این نسخه است که برخی از آنها ظاهراً در هنگام کتابت اصل نسخه و از سوی کاتب اصلی مورد بازبینی و اصلاح قرار گرفته است. در فهرست زیر، تنها آن بخش از آیه قرآن که از نو بازنویسی و تصحیح شده، ذکر شده است.

ص ۸۳: «و ما انزل الیکم و ما انزل الله» (آل عمران، ۱۹۹).

۳۱. نیز عیناً در نوح، ۷ (ص ۶۱۱). در هر دو مورد، چنین می‌نماید که در اصل، کلما متصل نوشته بوده است.
www.SID.ir

- ص ۱۲۰، «اذکروا نعمت الله» (مائدة، ۱۱).
- ص ۱۲۸، «فيه» (مائدة، ۴۸).
- ص ۱۳۰، «والذين آمنوا فان حزب الله» (ماندة، ۵۶).
- ص ۱۷۲، «للذين آمنوا» (اعراف، ۳۲).
- ص ۲۰۱، «ايدکم» (انفال، ۲۶)، ابتدا ايدکم نوشته شده و بعد دندان پاک شده است.
- ص ۲۲۶، «فيها ابدا ذلك» (توبة، ۱۰۰).
- ص ۲۲۶، «ممن حولکم» (توبة، ۱۰۱).
- ص ۲۲۹، «على الثلاثة الذين» (توبة، ۱۱۸).
- ص ۳۰۱، «فانظروا» (نحل، ۳۶).
- ص ۳۵۰، «لمن الظلمين» (انبیاء، ۵۹).
- ص ۳۶۴، «ما فی» (حج، ۶۵).
- ص ۳۷۳، «أريت من اتخذ الله هويه افانت» (فرقان، ۴۳) این نمونه نشان می دهد که اصلاح قبل از اعراب گذاری صورت گرفته است.
- ص ۳۸۰، «كذلك و اورثناها» (شعراء، ۵۹) ابتدا «وكذلك و اورثناها» نوشته شده و سپس واو پاک شده است.
- ص ۴۰۹، «وقال الذين» (قصص، ۸۰)، به حذف واو نوشته شده و بعداً واو افزوده شده است.
- ص ۴۱۵، «بمن فيها» (عنكبوت، ۳۲) «بما فيها» نوشته و سپس اصلاح شده است.
- ص ۴۱۸، «يستعجلونک» (عنكبوت، ۵۴) «ويستعجلونک» نوشته و سپس اصلاح شده است.
- ص ۴۲۸، «جهدک علی ان» (لقمان، ۱۵).
- ص ۴۴۶، «وأشفقن» (احزاب، ۷۲).
- ص ۴۵۵، «نعمت الله» (فاطر، ۳) ابتدا نعمة الله نوشته شده و سپس اصلاح شده است.
- ص ۴۵۹، «ولؤلؤا» (فاطر، ۳۳)، «ولؤلؤ» نوشته شده و بعداً با قلم سبز الف افزوده شده است.
- ص ۵۵۷، «أم يقولون تقوله بل لا يومنون» (طور، ۳۳).
- ص ۵۵۹، «رای» (نجم، ۱۸) ابتدا «را» نوشته شده و بعداً «ی» در انتهای آن افزوده شده است.
- ص ۵۷۴، «يكونوا كالذين اوتوا» (حديد، ۱۶).

منابع:

- قرآن کریم، نسخه شماره ۴۲۵۱ موزه ملی ایران
- قرآن کریم، نسخه شماره ۴۲۸۹ موزه ملی ایران
- قرآن کریم، نسخه های شماره ۲۰۲۵ و ۲۰۲۶ موزه ملی کاشان
- قرآن کریم، نسخه های خطی متعدد از کتابخانه آستان قدس رضوی (مشهد)، موزه رضا عباسی (تهران)، کتابخانه ملی فرانسه (پاریس)، کتابخانه رضا (رامپور)، کتابخانه ملی روسیه (سن پترزبورگ)، موزه هنر والترز (بالتیمور)، کتابخانه بریتانیا (لندن)، موزه هنر دانشگاه ایندیانا، موزه لوور (پاریس)، کتابخانه دانشگاه توپینگن، و مؤسسه شرقشناسی روسیه (سن پترزبورگ).
- افروند، قدیر گلچینی از قرآن های خطی موزه دوران اسلامی، تهران: موزه ملی ایران، ۱۳۷۵ ش.
- بیانی، مهدی و مهدی بهرامی. راهنمای گنجینه قرآن در موزه ایران باستان، تهران: بی نا، ۱۳۲۸ ش.
- دروش، فرانسوا. سبک عباسی: قرآن نویسی تا قرن چهارم هجری قمری، ترجمه پیام بهتاش، تهران: نشر کارنگ، ۱۳۷۹ ش.
- الدهان النواوازی، محمد بن ابی نصر بن احمد. المغنی فی القراءات، تحقیق محمود بن کابر بن عیسی الشنقیطی، عربستان سعودی: بی نا، ۱۴۳۹ ق / ۲۰۱۸ م.
- الرودباری، ابوبکر، محمد بن احمد بن الهیثم. جامع القراءات، تحقیق حنان بنت عبدالکریم بن محمد العنزی، مدینه: برنامج الکراسی البحتیة بجامعة طیبة، ۱۴۳۸ ق / ۲۰۱۷ م.
- ریاضی، محمدرضا. فهرست میکروفیلم ها و نسخ خطی موزه ملی ایران، تهران: سازمان میراث فرهنگی، ۱۳۷۴ ش.
- کریمی نیا، مرتضی. «نسخه شناسی مصاحف قرآنی (۱۰). قرآن کوفی ۴۲۸۹ در موزه ملی ایران، و دیگر پاره مسروقه آن در موزه پارس (شیراز): طغیان علیه "کتاب پیوسته" در قرآن نویسی کوفی»، آینه پژوهش، سال ۳۱، ش ۴ / پیاپی ۱۸۴، مهر و آبان ۱۳۹۹، ص ۱۱۱-۱۷۷.
- کریمی نیا، مرتضی. «نسخه شناسی مصاحف قرآنی (۱۳). مصاحف قرآنی منسوب به خط ائمه علیهم السلام: واقعیت یا جعل»، آینه پژوهش، سال ۳۲، ش ۲ / پیاپی ۱۸۸، خرداد و تیر ۱۴۰۰، ص ۶۷-۱۰۴.
- کریمی نیا، مرتضی. «یک شاه اسماعیل و این همه زیارت قرآن: درنگی در پدیده جعل امضای کتابت قرآن به نام امامان شیعه»، در زندگینامه و خدمات علمی و فرهنگی دکتر آذرتاش آذرنوش، تهران: انجمن آثار و مفاخر فرهنگی، ۱۳۹۶، ص ۲۶۷-۲۹۶.
- لینگز، مارتین. هنر خط و تذهیب قرآنی، ترجمه مهرداد قیومی بیدهندی، تهران: انتشارات گروس، ۱۳۷۷ ش.